

О.Балашенко

05 червня 2019 року

ОСВІТНІ ПРОГРАМИ
спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів
з поглибленим вивченням французької мови №269
міста Києва

на 2019-2020 навчальний рік

Схвалено
на засіданні
педагогічної ради
(протокол №11
від 05 червня 2019)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

I. Спеціалізована школа I-III ступенів з поглибленим вивченням французької мови №269 міста Києва (далі - Школа) – спеціалізована школа I-III ступенів, з українською мовою навчання.

Орієнтована кількість класів – 40, у них учнів – 1213.

Режим роботи – п'ятиденний.

II. Основні нормативні документи, відповідно до яких організовано освітній процес:

- Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII;
- Закон України «Про загальну середню освіту»;
- Положення про загальноосвітній навчальний заклад (постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 №778);
- Державний стандарт початкової освіти на компетентісній основі (1,2 класи), постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87);
- Типові навчальні програми для початкової школи затверджені Колегією Міністерства освіти і науки 22 лютого 2018 року;
- Державний стандарт початкової загальної освіти (3-4 класи, постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462);
- Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (5-11 класи, постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392);
- Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (постанова Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63).

III. Робочий навчальний план школи складено:

№ додатку робочого навчального плану	Класи	Примітка	Варіант Типових навчальних планів, затверджених Міністерством освіти і науки України
№1	1-А,Б,В,Г,Д	з українською мовою навчання	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я
№ 2	2-А,Б,В,Г,Д	з українською мовою навчання	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я
№3	3-А,Б,В,Г 4-А,Б,В,Г	з українською мовою навчання	таблиця 4 до Типової освітньої програми відповідно наказу МОН від 20.04.2018 №407
№4	5-А,Б,В,Г 6-А,Б,В,Г 7-А,Б,В,Г 8-А,Б,В 9-А,Б,В	з українською мовою навчання	таблиця 3 до Типової освітньої програми відповідно наказу МОН від 20.04.2018 №405

№5	10-А,Б 11-А,Б	з українською мовою навчання	таблиця 2 до Типової освітньої програми відповідно наказу МОН від 20.04.2018 №408
----	------------------	---------------------------------	---

IV. Особливості організації освітнього процесу

Інваріантна складова робочого навчального плану сформована на державному рівні і забезпечує реалізацію змісту шкільної освіти на рівні Державних стандартів.

У 1-2х, 5-6х класах викладатиметься інтегрований курс «Мистецтво»; у 3-4х, 7-х класах викладатиметься окремі курси «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво» протягом навчального року.

У межах галузі «Суспільствознавство» в 5 класі вивчається курс «Історія України. Вступ до історії», у 6-му – інтегрований курс «Всесвітня історія. Історія України».

Навчальний предмет «Математика» в 10-11х класах відповідно до навчальної програми з математики – вивчається два предмети «Алгебра і початки аналізу» та «Геометрія».

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом в 10-11 класах, також забезпечується вивченням вибірково-обов'язкових предметів, за вибором учнів, «Інформатика», «Мистецтво», що вивчаються на рівні стандарту в 10 і 11 класах (години, передбачені на вибірково-обов'язкові предмети діляться між двома обраними предметами).

Предмети інваріантної складової робочого навчального плану, що не мають цілої кількості годин, будуть викладатися протягом навчального року за розкладом шляхом чергування (чисельник/ знаменник).

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Враховуючи кадрове та матеріально-технічне забезпечення та переавантаження спортивної зали, години фізичної культури в 9-10-х класах зменшені до 2 годин на тиждень.

Реалізація програми з фізичної культури в 1-2х класах здійснюється за змістовими лініями: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Враховуючи кадрове та матеріально-технічне забезпечення обрано такі модулі для вивчення предмета «Фізична культура»:

3-4-і класи:

- школа культури рухів з елементами гімнастики,
- школа пересувань,
- школа стрибків,
- школа м'яча,
- школа активного відпочинку;

5,6,7-і класи:

- легка атлетика,
- футбол,
- волейбол,
- гімнастика,
- баскетбол;

8-9-і класи:

- легка атлетика,
- волейбол,
- гімнастика,
- баскетбол,
- футбол;

10 класи:

- легка атлетика,
- волейбол,
- баскетбол;

11 класи:

- легка атлетика,
- волейбол,
- баскетбол.

Враховуючи кадрове та матеріально-технічне забезпечення обрано такі об'єкти проектно-технологічної діяльності учнів для вивчення предмета «Трудове навчання»:

- 5 клас (дівчата) – рушничок, гольниця, м'яка пласка іграшка, ялинкова прикраса, наволочка, прикраси з бісеру, ниток, стрічок тощо;

- 5 клас (хлопці) – підставка під гарячий посуд з термостійкими з'єднаннями, серветниця, статична іграшка, рухома іграшка, іграшкові меблі, кухонне приладдя;

- 6 клас (дівчата) – брелок, об'ємна м'яка іграшка, лялька-мотанка, закладка для книги, листівка, фартух, прикраси з бісеру, ниток, стрічок тощо;

- 6 клас (хлопці) – серветниця, статична іграшка, рухома іграшка іграшкові меблі, декоративний свічник, макет транспортного засобу;

- 7 клас (дівчата) – органайзер, закладка для волосся, панно, декоративний рушник;

- 7 клас (хлопці) – підставка для спецій, прикрас, сувенірів, квітів, світильник, скринька, декоративна тарілка;

- 8 клас (дівчата) – гаманець, намисто-підвіска, поясний швейний виріб, чохол для горнятка;

- 8 клас (хлопці) – світильник, корпус годинника, свічник, будиночок для тварини;

- 9 клас (дівчата) – обладнання та пристосування для навчальних кабінетів, вироби для власних потреб;

• 9 клас (хлопці) – корисні речі для інтер'єра, вироби в етнічному стилі;
 Враховуючи індивідуальні освітні потреби учнів конкретизовано варіативну складову робочого плану, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, індивідуальні, зокрема:

№	Клас	Назва	Форма проведення	Кількість годин на тиждень	Програма, яка використовується
1.	1	Українська мова	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма
2.	2	Українська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
3.	3	Українська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
4.	4	Українська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
5.	5	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
6.	5	Математика	Індивідуальні заняття	0,5	
7.	6	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
8.	6	Математика	Індивідуальні заняття	0,5	
9.	7	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
10.	8	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма

Навчальні плани складені з урахуванням гранично-допустимого навантаження. Години фізичної культури не входять до гранично допустимого тижневого навантаження на учня.

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до нормативів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 №128.

V. Структура навчального року

Навчальні заняття організовуються за семестровою системою:

1 вересня – День Знань;

I семестр – з 02 вересня по 24 грудня 2019 року;

II семестр – з 13 січня по 29 травня 2020 року.

Упродовж навчального року для учнів проводяться канікули:

- осінні канікули – з 28 жовтня по 03 листопада 2019 року;
- зимові канікули – з 25 грудня 2019 року по 12 січня 2020 року;
- весняні канікули – з 23 березня по 29 березня 2020 року.

Навчальний рік закінчується не пізніше 1 липня 2020 року.

Державна підсумкова атестація в 4-х, 9-х, 11-х класах проводиться відповідно до Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 30.12.2014 №1547, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14.02.2015 №157/26602. Перелік предметів, форма та терміни проведення визначаються Міністерством освіти України.

Навчальна практика та навчальні екскурсії організовуються протягом навчального року.

VI. Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття освіти

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на початок навчального року виповнилось сім років, повинні розпочати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Профільна середня освіта здобувається, як правило, після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року.

Директор

О.Ф.Балашенко

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (1-2 КЛАСИ)

Пояснювальна записка

Освітня програма школи І ступеня (1-2 класи) розроблена на виконання статті 33 Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 21.02. 2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти», Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63.

У 2019-2020 навчальному році освітній процес у 1-2х класах школи здійснюватиметься в умовах Концепції Нової української школи.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі.

Освітню програму школи на 2019-2020 навчальний рік для 1-2х класів складено на основі Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Савченко О.Я., яка розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого Кабінетом Міністрів України від 21.02.2018 року №87 та затверджена наказом МОН від 21.03.2018 №268 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2 класів загальної середньої освіти».

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких *ключових компетентностей*:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) *математична компетентність*, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) *компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій*, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) *інноваційність*, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) *екологічна компетентність*, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) *інформаційно-комунікаційна компетентність*, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) *навчання впродовж життя*, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) *громадянські та соціальні компетентності*, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) *культурна компетентність*, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) *підприємливість та фінансова грамотність*, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі *вміння*:

- читання з розумінням;
- уміння висловлювати власну думку усно і письмово;
- критичне та системне мислення;
- творчість;
- ініціативність;
- здатність логічно обґрунтовувати позицію;
- вміння конструктивно керувати емоціями;
- оцінювати ризики;
- здатність приймати рішення;
- розв'язувати проблеми;
- співпрацювати з іншими особами.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін у 1-2х класах

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1-х класів школи складає 805 годин/навчальний рік, для учнів 2-х класів - 875 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані для учнів 1-х класів (додаток 1), для учнів 2-х класів (додаток 2).

Навчальний план у 1-2 класах передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Він

охоплює інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти та варіативну складову.

Освітня галузь «Мовно-літературна», зокрема «Українська мова і література», з урахуванням вікових особливостей учнів у 1 класі реалізується через інтегрований курс «Навчання грамоти», у 2 класі - реалізується через навчальні предмети «Українська мова» та «Читання».

Освітня галузь «Іншомовна освіта» вивчається як окремий предмет, який забезпечує виконання завдань мовно-літературної освітньої галузі, що стосується іншомовної освіти і не передбачає інтегрування в інші освітні галузі: «Англійська мова» 3 години/тиждень; у 2-х класах - «Французька мова» (2А,Б,В,Д) та «Англійська мова» (2Г). Учителям початкових класів і іноземних мов рекомендовано узгоджувати соціокультурну тематику уроків, передбачати використання на уроках іноземної мови мовних знань, отриманих на уроках «Навчання грамоти», «Українська мова» та «Читання».

Освітню галузь «Математична» у 1-2х класах передбачено вивченням окремого предмета «Математика». Для відпрацювання навчальних умінь учнів як складової математичної компетенції відводиться 4 окремих уроки на тиждень.

Зміст освітніх галузей «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» представлено в інтегрованому курсі «Я досліджую світ».

Час на його вивчення у 1-2х класах компонується таким чином: 2 години/тиждень – на природничу, 0,5 годин – на соціальну і 0,5 годин – на громадянську та історичну галузь. У класному журналі освітні галузі «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» будуть записуватися на одній сторінці предмету «Я досліджую світ».

Зазначені освітні галузі будуть реалізовуватись в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузєва; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Освітня галузь «Технологічна» буде реалізовуватись у 1-2х класах через навчальний предмет «Дизайн і технології» – 1 година/тиждень. Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність. Учитель має створити умови для персонального доступу учня/учениці до матеріалів, інструментів та пристосувань; об'єктів (іграшок, книжок тощо). Переглядати та обговорювати фільми (мультфільми), у яких висвітлюються найпростіші дії щодо самостійності в побуті.

Технологічна освітня галузь базується на практичній діяльності учнів. На кожному занятті передбачено виконання практичної роботи. Об'єкти праці для виготовлення учитель добирає, спираючись на побажання учнів.

Освітня галузь «Інформатична» буде реалізовуватися у 2 класі через навчальний предмет «Інформатика» - 1 година/тиждень. Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), зокрема графічний редактор середовища Scratch.

Освітня галузь «Мистецтво» буде реалізовуватись у 1-2х класах інтегрованим курсом «Мистецтво – 2 години/тиждень. Необхідною умовою реалізації завдань освітньої галузі «Мистецька» є дотримання інтегративного підходу через узгодження програмового змісту предметів мистецької освітньої галузі «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво». У класному журналі предмет «Мистецтво» фіксується як інтегрований курс на одній сторінці журналу. Учителям, складаючи календарне планування, реалізувати завдання галузі через інтеграцію предметів «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво».

Освітня галузь «Фізкультурна» у 1-2х класах реалізується окремим предметом «Фізична культура» поза межами інтегрованого курсу. На неї відведено 3 години/тиждень. Збереження здоров'я належить до головних завдань школи, тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки повинно інтегруватися у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Варіативна складова навчальних планів використовується:

у 1-му класі - на підсилення інтегрованого курсу «Навчання грамоти» (1 година/тиждень);

у 2-му класі – на підсилення предмету «Українська мова» (1 година/тиждень).

У 1-2 класах буде здійснюватися поділ класів на групи при вивченні предметів відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517). Клас буде ділитися на групи за умови відповідної кількості учнів у класі (більше 27 учнів).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 1 класі – 35 хвилин, у 2 класі – 40 хвилин. Різницю в часі: (10 хв.) - для 1 класу та (5 хв.) – для 2 класу – для збереження педагогічного навантаження (45 хв.) вчителям-класоводам та учителям-предметникам проводити наприкінці уроку організаційну роботу (розважальні вправи, ігри, веселі перерви).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Для недопущення перевантаження учнів враховувати їх навчання в закладах освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних школах).

Гранична наповнюваність класів встановлюється відповідно до Закону України «Про освіту».

Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

Навчальні екскурсії вчителі будуть проводити протягом навчального року. У 1- 2 класах їх має бути 4 екскурсії тривалістю не більше 3 академічних годин на день. Екскурсії з учнями повинні мати різну дидактичну мету та об'єкти. Вони повинні бути випереджувальними і проводитися напередодні вивчення нової теми; тематичними – для поліпшення розуміння учнями певної теми або розділу; комплексними, що охоплюють широке коло питань основ наук і проводяться наприкінці вивчення розділу або навчального року з метою узагальнення знань.

Предметні компетентності **МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ** **УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ**

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі змістові лінії: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія «Взаємодіємо усно» спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

1 класу	2 класу
<p>з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>доречно реагує</i> на них; <i>виконує</i> навчальні та ігрові дії відповідно до прослуханої інструкції; <i>слухає</i> й <i>розуміє</i> коротке монологічне висловлення; <i>відповідає на запитання</i> за змістом прослуханого (<i>хто? що? де? коли? як?</i>); <i>розповідає</i>, про що мовиться в тексті, який прослуховувався; <i>ділиться</i> своїми почуттями та емоціями від почутого; <i>розповідає</i>, що зацікавило в усному повідомленні;</p>	<p>з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>перепитує</i>, <i>доречно реагує</i> на них; <i>виконує</i> сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань; <i>сприймає</i> монологічне висловлення й <i>використовує</i> усну інформацію з конкретною метою; <i>відповідає на запитання</i> за змістом прослуханого і <i>ставить</i> запитання до усного повідомлення; <i>відтворює</i> основний зміст усного повідомлення; <i>вибирає</i> інформацію з почутого і</p>

<p><i>відтворює</i> по ролях (з учнями або вчителем) діалог із прослуханих казок, розповідей;</p> <p><i>вступає</i> в діалог на теми, які викликають зацікавлення;</p> <p><i>самостійно формулює</i> репліки (запитання) до співрозмовника за змістом попередньо підготовленої короткої бесіди на добре знайому тему;</p> <p><i>уважно слухає</i> співрозмовника й <i>адекватно відповідає</i> на його запитання;</p> <p><i>користується</i> формулами мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального та побутового спілкування (вітання, прощання, вибачення, подяка, звернення з проханням);</p> <p><i>дотримується</i> правил спілкування з людьми різного віку;</p> <p><i>використовує</i> відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо);</p> <p><i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування;</p> <p><i>повторює</i> услід за вчителем зразок зв'язного висловлення (обсягом 2-3 речення) зі збереженням його змісту та інтонаційних особливостей;</p> <p><i>переказує</i> знайому казку, короткий прослуханий текст з опорою на подані малюнки, словосполучення, запитання, план;</p> <p><i>самостійно будує</i> коротке зв'язне висловлення за поданим початком, малюнком (ілюстрацією, серією малюнків) на основі прослуханого тексту або випадку з життя</p>	<p><i>пояснює</i>, чому вона зацікавила, <i>обговорює</i> її з іншими особами;</p> <p><i>висловлює</i> своє ставлення до почутого: до подій, персонажів тексту;</p> <p><i>розповідає</i> про власні почуття, які викликав прослуханий текст;</p> <p><i>пояснює</i>, чому щось подобається, а щось ні;</p> <p><i>бере участь</i> у розігруванні діалогів за змістом малих фольклорних форм, казок, віршів, <i>використовує</i> доречно силу голосу, темп мовлення, міміку, жести, рухи;</p> <p><i>вступає</i> в діалог, <i>підтримує</i> й <i>ініціює</i> діалог на добре відому тему та на теми, які викликають зацікавлення;</p> <p><i>користується</i> формулами мовленнєвого етикету (ввічливими словами);</p> <p><i>дотримується</i> правил спілкування;</p> <p><i>використовує</i> відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо);</p> <p><i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування;</p> <p><i>усно переказує</i> текст з опорою на допоміжні матеріали (ілюстрація, план, опорні слова, словосполучення);</p> <p><i>створює</i> власне висловлення за ілюстраціями; <i>розповідає</i> про свої спостереження, враження, події з власного життя;</p> <p><i>впевнено висловлює</i> свої думки</p>
--	--

Змістова лінія «Читаємо» передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

1 класу	2 класу
<p><i>читає вголос</i> доступні тексти переважно цілими словами (окремі слова ускладненої структури – складами);</p> <p><i>виявляє</i> у процесі читання <i>розуміння</i> значень більшості слів, <i>звертає увагу</i> на незнайомі слова, запитує у дорослих їх значення;</p> <p><i>правильно інтонує</i> речення, у кінці яких стоять різні розділові знаки (після попередньої підготовки);</p> <p><i>читає і називає</i> нескладні за змістом і формою фольклорні та літературні тексти (загадка, лічилка, казка, вірш, оповідання);</p> <p><i>виділяє</i> в структурі тексту заголовки;</p> <p><i>пояснює</i> зв'язок заголовка та ілюстрацій зі змістом твору (у прозорих випадках);</p> <p><i>виявляє розуміння</i> фактичного змісту невеликих за обсягом і нескладних текстів: <i>пояснює</i>, яка подія відбулася, <i>називає</i> персонажів твору, <i>відповідає на запитання</i> за змістом прочитаного;</p> <p><i>пояснює</i>, якими словами в тексті автор описує характер героя, його зовнішність, передає красу природи і т. ін.(з допомогою вчителя);</p> <p><i>переказує</i> близько до змісту прочитаний твір чи окремі його епізоди з опорою на ілюстрації, запитання вчителя;</p> <p><i>висловлює власне ставлення</i> до прочитаного: хороший / поганий вчинок, хто сподобався / не сподобався в творі, які епізоди найбільше запам'яталися, <i>вразили</i>;</p>	<p><i>читає вголос</i> правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти;</p> <p><i>виявляє початкові уміння</i> читати мовчки;</p> <p><i>пояснює</i> значення більшості слів, ужитих у прямому та переносному значеннях;</p> <p><i>знаходить у тексті</i> незнайомі слова, з'ясовує їх значення, користуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст (з допомогою вчителя);</p> <p><i>правильно інтонує</i> прості речення будь-якого виду;</p> <p><i>користується</i> найпростішими прийомами регулювання темпу читання, сили голосу, дихання залежно від змісту тексту (самостійно та за завданням учителя);</p> <p><i>самостійно читає, практично розрізняє</i> з опорою на найпростіші жанрові особливості тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повістей-казок), <i>правильно їх називає, визначає</i> емоційний настрій;</p> <p><i>самостійно читає та розрізняє</i> нехудожні тексти за відсутністю у їх змісті діалогів, яскравих образних висловів, наявності наукових понять, фактів, історичних дат, передачі інформації;</p> <p><i>виділяє</i> в структурі художнього і нехудожнього текстів заголовки, ілюстрації, схеми, таблиці, <i>використовує їх</i> для прогнозування орієнтовного змісту тексту та кращого його розуміння;</p> <p><i>виявляє розуміння</i> фактичного змісту</p>

<p><i>читає по ролях</i> діалоги з казок, оповідань, віршів (після попередньої підготовки);</p> <p><i>має уявлення</i> про найважливіші джерела інформації: дитячі книжки, журнали, енциклопедії, телебачення, бібліотека, Інтернет;</p> <p><i>розрізняє</i> вербальну і візуальну інформації в тексті;</p> <p><i>знаходить</i> за завданням учителя потрібну візуальну інформацію в дитячій книжці, дитячому журналі, пояснює її зміст;</p> <p><i>знаходить і називає</i> елементи дитячої книжки (прізвище автора, заголовки, ілюстрації), спираючись на них, <i>висловлює</i> здогад, про що може розповідатися в книжці (творі);</p> <p><i>розрізняє</i> дитячі книжки казок, оповідань, віршів у виданнях з чітко вираженим поліграфічним оформленням (ілюстраціями, заголовком, графічним представленням тексту);</p> <p><i>дотримується правил</i> збереження книжки та гігієни читання (під керівництвом дорослого);</p> <p><i>пояснює</i> свої читацькі вподобання (яким темам надає перевагу);</p> <p><i>відповідає</i> на запитання, про що (про кого) любить читати;</p> <p><i>називає</i> своїх улюблених літературних героїв</p>	<p>тексту та основних думок художніх і нехудожніх текстів (з допомогою вчителя);</p> <p><i>пояснює</i>, які, де, коли відбулися події; <i>визначає</i>, <i>правильно називає</i> персонажів художнього твору, <i>виділяє</i> серед них головного;</p> <p><i>перераховує</i> цікаві факти, важливі ідеї в інформаційному тексті;</p> <p><i>встановлює зв'язки</i> між подіями, дійовими особами;</p> <p><i>ставить запитання</i> за фактичним змістом прочитаного з метою уточнення свого розуміння;</p> <p><i>розпізнає</i>, <i>називає</i> в тексті яскраві, образні слова, вислови, пояснює їх роль у творі (з допомогою вчителя);</p> <p><i>передає зміст</i> (детально або вибірково) твору чи окремих епізодів з дотриманням логіки викладу, а також з урахуванням структурних елементів тексту: зачину, основної частини, кінцівки;</p> <p><i>пояснює вчинки</i> персонажів у творі, <i>висловлює</i> щодо них найпростіші оцінні судження; <i>обґрунтовує</i> свої висновки (з допомогою вчителя);</p> <p><i>розповідає</i> про свої загальні враження, почуття від прочитаного, (що саме сподобалося / не сподобалося, що було цікаво / нецікаво, що нового дізнався / дізналась), <i>підтверджує</i> свої думки фактами з тексту;</p> <p><i>пов'язує</i> зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читацьким, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом;</p> <p><i>передає</i> власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності);</p>
--	--

імпровізує з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, оповідань; бере участь у колективному обговоренні прочитаного: зацікавлено й уважно слухає співрозмовників, толерантно ставиться до їхніх думок, пояснює своє розуміння дискусійних питань;

знає і називає найважливіші інформаційні ресурси: бібліотека, Інтернет, телебачення, дитячі газети, журнали, книжки, довідкові видання; знаходить у нехудожніх і навчальних текстах відповіді на запитання, поставлені вчителем;

здійснює пошук потрібної інформації у дитячих довідкових виданнях; виявляє в тексті і пояснює зміст графічної інформації (таблиця, схема, емотикони тощо);

аналізує одержану інформацію, звертається до дорослих (коли є сумнів) за підтвердженням її правдивості, достовірності;

застосовує одержану інформацію в навчальній діяльності та практичному досвіді;

перетворює вербальну інформацію із суцільного тексту у візуальну (малюнок, кадри до мультфільму, таблиця, схема тощо);

розпочинає ознайомлення з новою дитячою книжкою з розглядання її структурних елементів: обкладинки, титульного аркуша, ілюстрацій, змісту (переліку)творів, правильно їх називає; передбачає орієнтовний зміст твору, дитячої книжки за вказаними елементами;

розрізняє дитячі книжки за типом видання: книжка-твір, книжка-збірка, енциклопедія, дитячий журнал, словник;

добирає для читання дитячі книжки на

	<p>відповідну тему: казки про тварин, пригоди, фантастика та ін.;</p> <p><i>визначає</i> мету свого читання (для проведення цікавого дозвілля, знаходження потрібної інформації та ін.), <i>обирає, читає</i> відповідні книжки, <i>пояснює</i> свій вибір;</p> <p><i>перечитує</i> книжки, окремі їх епізоди для кращого розуміння змісту та вдосконалення навички читання;</p> <p><i>має</i> уявлення про жанри й теми дитячого читання;</p> <p><i>називає</i> твори, дитячі книжки, що сподобалися, <i>розповідає</i>, які епізоди справили найбільше враження;</p> <p><i>називає</i> кілька прізвищ авторів прочитаних творів;</p> <p><i>називає</i> державні символи України й окремі національні символи, традиції українського народу</p>
--	--

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

1 класу	2 класу
<p><i>називає і розбірливо пише</i> всі рукописні малі й великі літери українського алфавіту, дотримуючись графічних, технічних, гігієнічних вимог;</p> <p><i>розрізняє</i> друковане і рукописне письмо; <i>списує</i> слова і речення з друкованого і рукописного тексту;</p> <p><i>пише</i> під диктування слова, речення з 3-4 слів;</p> <p><i>добирає й записує</i> назву малюнка, заголовок до тексту (з допомогою вчителя);</p> <p><i>складає й записує</i> речення за ілюстрацією, життєвою ситуацією (самостійно та з</p>	<p><i>пише</i> розбірливо, охайно з однаковим нахилом букв;</p> <p><i>дотримується</i> свідомо гігієнічних правил письма;</p> <p><i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт: <i>розташовує</i> самостійно заголовки у рядку, <i>дотримується</i> поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, <i>робить</i> акуратні виправлення;</p> <p><i>розташовує</i> слова й віршові строфи в колонку;</p> <p><i>записує</i> слова в таблицю;</p> <p><i>обмінюється</i> елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка та ін.);</p> <p><i>обирає</i> для написання повідомлення</p>

<p>допомогою вчителя);</p> <p><i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт;</p> <p><i>перевіряє</i> написане;</p> <p><i>виявляє і виправляє</i> недоліки письма (графічні, орфографічні, пунктуаційні) самостійно чи з допомогою вчителя</p>	<p>відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо);</p> <p><i>відновлює</i> деформований текст з 3-4 речень;</p> <p><i>створює і записує</i> коротке зв'язне висловлення на добре відому та цікаву тему;</p> <p><i>перевіряє</i> (з допомогою вчителя), чи грамотно написаний власний текст; <i>виправляє</i> орфографічні й пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно і з допомогою вчителя);</p> <p><i>удосконалює</i> текст із часто повторюваними словами шляхом заміни їх синонімами та займенниками (без уживання термінів)</p>
---	---

Змістова лінія «Досліджуємо медіа» передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>сприймає</i> зміст і форму простих медіапродуктів (малюнки, світлини, комікси, дитячі журнали, мультфільми тощо), бере участь в їх обговоренні;</p> <p><i>бере участь</i> в обговоренні змісту і форми медіапродуктів;</p> <p><i>розповідає</i> про свої враження від прослуханих / переглянутих медіапродуктів</p>	<p><i>сприймає й обговорює</i> прості медіапродукти;</p> <p><i>обговорює</i> зміст і форму простих медіапродуктів, <i>розповідає</i>, про що в них ідеться;</p> <p><i>визначає</i>, кому і для чого призначений медіапродукт;</p> <p><i>пояснює</i> зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах;</p> <p><i>висловлює</i> свої думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, реклами);</p> <p><i>створює</i> прості медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фотоколаж тощо) з допомогою інших осіб</p>

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування

в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>має уявлення про мовні звуки;</i></p> <p><i>розрізняє</i> голосні і приголосні звуки за звучанням та способом вимовляння;</p> <p><i>правильно вимовляє</i> тверді й м'які, дзвінкі й глухі приголосні звуки;</p> <p><i>відтворює</i> ланцюжок звуків у почутому слові (без явищ асиміляції);</p> <p><i>пояснює</i> зміну значення слова в результаті заміни одного зі звуків;</p> <p><i>має уявлення про</i> букви, <i>розрізняє</i> звуки і букви;</p> <p><i>позначає</i> мовні звуки буквами на письмі;</p> <p><i>правильно записує</i> слова, вимова й написання яких збігаються;</p> <p><i>правильно позначає</i> на письмі м'якість приголосних звуків;</p> <p><i>відтворює</i> алфавітні назви букв;</p> <p><i>має уявлення про</i> склад, <i>вимовляє</i> слова по складах;</p> <p><i>пояснює</i> співвідношення між звуками і буквами у складі, слові;</p> <p><i>поділяє на склади</i> слова під час переносу їх частин в інший рядок;</p> <p><i>має уявлення про</i> наголос, <i>визначає</i> на слух склад, який вимовляється з більшою силою голосу;</p>	<p><i>аналізує</i> звуко-буквений склад слова;</p> <p><i>експериментує</i> зі словами: змінює, додає, вилучає один звук (букву), склад у словах так, щоб вийшло інше слово;</p> <p><i>правильно вимовляє</i> слова з дзвінкими приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим;</p> <p><i>правильно вимовляє й записує</i> слова з апострофом;</p> <p><i>правильно наголошує</i> загальноживані слова;</p> <p><i>експериментує</i> з наголосом: <i>порівнює і пояснює</i> значення слів, які відрізняються лише наголосом;</p> <p><i>ділить</i> слова на склади;</p> <p><i>переносить</i> слова з рядка в рядок складами;</p> <p><i>не відриває</i> при переносі від слова склад, позначений однією буквою;</p> <p><i>правильно переносить</i> слова зі збігом приголосних, з літерами <i>ь, й</i>, буквосполученнями <i>дж, дз, йо, ьо</i>, апострофом;</p> <p><i>правильно читає</i> (напам'ять або із запису) український алфавіт;</p> <p><i>розташовує</i> 5-6 слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру;</p> <p><i>користується</i> алфавітом у роботі з навчальними словниками;</p> <p><i>розпізнає</i> слова, близькі і протилежні за значенням;</p> <p><i>розрізняє</i> пряме й переносне значення слів;</p> <p><i>пояснює</i> різні значення багатозначних слів (з допомогою вчителя);</p> <p><i>розподіляє</i> ряд слів на 2 групи за смисловою ознакою; <i>доповнює</i> кожну групу 2-3 словами;</p>

<p><i>розрізняє</i> наголошений і ненаголошені склади в слові;</p> <p><i>правильно наголошує</i> загальнозживані слова;</p> <p><i>пояснює</i> залежність значення слова від зміни наголосу в ньому (в окремих випадках) ;</p> <p><i>має</i> уявлення про номінативну функцію слова;</p> <p><i>співвідносить</i> слово і зображення відповідного предмета, дії, ознаки, числа;</p> <p><i>розрізняє</i> близькі й протилежні за значенням слова;</p> <p><i>розпізнає</i> слова, які мають кілька значень; <i>доповнює</i> тематичні групи слів;</p> <p><i>встановлює відповідність</i> між родовою і видовими назвами;</p> <p><i>упізнає і розрізняє</i> слова – назви предметів, ознак, дій, чисел, службові слова (з допомогою вчителя);</p> <p><i>ставить</i> до слів питання <i>хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?</i> (з допомогою вчителя);</p> <p><i>має</i> уявлення про речення;</p> <p><i>розпізнає</i> речення за графічними орієнтирами (велика буква на початку, розділовий знак у кінці); <i>визначає</i> кількість слів у реченні, яке складається з 1-4 слів;</p> <p><i>інтонаційно правильно вимовляє</i> (читає) розповідні, питальні й окличні речення і відповідно <i>оформлює</i> їх на письмі</p>	<p><i>доречно вживає</i> слова різних лексичних груп у власному мовленні; <i>розрізняє</i> слова, які відповідають на питання <i>хто? і що?;</i></p> <p><i>правильно вживає</i> велику / малу літери у власних / загальних назвах;</p> <p><i>змінює</i> іменники за числами (один – багато);</p> <p><i>впізнає</i> слова, які відповідають на питання <i>який? яка? яке? які?</i> окремо та в реченнях, у тексті;</p> <p><i>утворює</i> словосполучення іменників з прикметниками;</p> <p><i>добирає</i> до відомого предмета відповідні ознаки;</p> <p><i>впізнає</i> слова-назви дій, <i>ставить</i> до них питання;</p> <p><i>добирає</i> влучно дієслова для висловлення власних думок;</p> <p><i>розрізняє</i> слова, які називають числа, <i>ставить</i> до них питання <i>скільки?;</i></p> <p><i>утворює</i> словосполучення числівників з іменниками;</p> <p><i>розрізняє</i> слова, що називають предмети, ознаки, дії, числа, <i>ставить</i> до них питання;</p> <p><i>добирає</i> самостійно 4-6 слів, які відповідають на питання <i>хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?;</i></p> <p><i>розподіляє</i> слова на групи за значенням та питаннями (за частинами мови);</p> <p><i>упізнає</i> в реченні службові слова; <i>пише</i> їх окремо від інших слів;</p> <p><i>пов'язує</i> між собою слова за допомогою службових слів;</p> <p><i>розпізнає</i> речення за його основними ознаками;</p> <p><i>пояснює</i> роль різних видів речень для досягнення мети спілкування;</p> <p><i>правильно відтворює</i> інтонацію розповідних, питальних і спонукальних, окличних та неокличних</p>
--	---

<p>(використовує відповідні розділові знаки);</p> <p><i>дотримується</i> правила вживання великої літери на початку речення;</p> <p><i>доповнює</i> речення 1-2 словами за змістом;</p> <p><i>складає</i> речення за малюнком, з поданих слів, на задану тему;</p> <p><i>має</i> уявлення про текст (практично відрізняє його від речення);</p> <p><i>добирає</i> заголовок до тексту (з допомогою вчителя);</p> <p><i>визначає</i> кількість речень у тексті (з 2-4 речень), <i>виявляє</i> їх межі за графічними орієнтирами</p>	<p>речень;</p> <p><i>використовує</i> відповідні розділові знаки в кінці речень під час письма;</p> <p><i>поширює</i> речення словами за поданими питаннями;</p> <p><i>складає і записує</i> речення за малюнком, на задану тему;</p> <p><i>розпізнає</i> текст за основними ознаками;</p> <p><i>розрізняє</i> текст-розповідь і текст-опис та <i>пояснює</i> їх призначення;</p> <p><i>добирає</i> заголовок до тексту;</p> <p><i>визначає</i> в тексті зачин, основну частину, кінцівку;</p> <p><i>знаходить</i> у художніх текстах виражальні засоби мови, <i>пояснює</i> їх роль;</p> <p><i>складає і записує</i> невеликий текст (3-4 речення) за ілюстрацією, серією малюнків, про події з власного життя;</p> <p><i>використовує</i> займенники, прислівники, контекстні синоніми (без уживання термінів) для зв'язку речень у тексті та уникнення повторів;</p> <p><i>перевіряє і вдосконалює</i> власні тексти, усуваючи лексичні повтори</p>
--	--

Змістові лінії у 1 класі реалізуються через інтегрований курс «Навчання грамоти»; у 2 класі – через навчальні предмети «Українська мова» та «Читання».

ІНШОМОВНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ АНГЛІЙСЬКА МОВА, ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Метою іншомовної освіти для загальної середньої освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей і задоволення різних життєвих потреб дитини. Відповідно до окресленої мети, головними завданнями іншомовної освіти у початковій школі є:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених цією програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;

- адекватно використовувати досвід, набутий під час вивчення рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати в разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування;
- обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб;
- ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.

Комунікативна компетентність формується у межах змістових ліній «Сприймання на слух», «Усна взаємодія», «Усне висловлювання».

Змістова лінія «Сприймання на слух» передбачає залучення учнів до дій зі сприймання коротких простих запитань, тверджень, вказівок, інструкцій та реагування на них вербально і/ або невербально.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>розуміє</i> короткі, прості запитання, твердження, прохання/вказівки та реагує на них вербально та/або невербально; <i>розпізнає</i> знайомі слова і фрази під час сприймання усної інформації.	<i>реагує</i> на короткі, прості запитання, твердження, вказівки та інструкції, якщо вони вимовляються повільно й чітко, супроводжуються відеорядом (наочністю) чи жестами для полегшення сприймання та повторюються за необхідності; <i>розпізнає</i> знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке; <i>розпізнає</i> числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.

Змістова лінія «Усна взаємодія» спрямована на розвиток умінь розпізнавати знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті; ставити запитання та давати відповіді про себе та щоденні справи.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>запитує</i> та повідомляє інформацію про себе та повсякденні справи, вживаючи короткі сталі вирази та використовуючи за потребою жести	<i>запитує</i> інших та відповідає на запитання про себе та повсякденну діяльність; вітається та прощається; уточнює інформацію

Змістова лінія «Усне висловлювання» передбачає творення коротких фраз про себе, надавання базової персональної інформації (наприклад, ім'я, адреса, родина, національність).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>описує</i> себе та свій стан короткими фразами	<i>описує</i> себе та власний досвід, уживаючи прості слова та формульні вирази; <i>виражає</i> свої почуття та думки, вживаючи прості слова та супроводжуючи їх невербально

Для становлення комунікативної компетентності в умовах опосередкованого спілкування (на відстані в просторі та часі) запропоновано змістові лінії «Зорове сприймання» (читач-автор), «Писемна взаємодія», «Писемне висловлювання», «Онлайн взаємодія». Усі перелічені змістові лінії забезпечують для учня здобуття досвіду опосередкованого спілкування та опанування низки комунікативних умінь, що дасть змогу учням розвивати комунікативну компетентність.

Змістова лінія «Зорове сприймання» передбачає сприймання та розпізнавання знайомих слів у супроводі малюнків.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>розпізнає</i> знайомі слова з опорою на наочність	<i>розпізнає</i> знайомі слова, що супроводжуються малюнками; <i>сприймає</i> короткі, прості інструкції у знайомому контексті; <i>здогадується</i> про значення слів, якщо вони супроводжуються малюнком або символом.

У рамках **змістових ліній «Писемне висловлювання» та «Писемна взаємодія»** учні навчаються писати короткі фрази для надання базової інформації.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>надає</i> найпростішу інформацію про себе у письмовій формі (записка, анкета)	<i>знаходить</i> слова на позначення емоцій, почуттів і ставлень у тексті; <i>записує</i> прості слова, які відображають його/її емоційний стан (сум, радість);

	<p><i>надає</i> елементарну інформацію в анкеті, використовуючи прості фрази, з опорою на наочність, модель;</p> <p><i>використовує</i> найпростіші формули ввічливості (вітання, подяка, прощання) записці.</p>
--	--

Результатом *опрацювання змістової лінії «Онлайн взаємодія»* є оволодіння вміннями встановлювати базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпростіші ввічливі форми вітання та прощання, та розміщувати прості твердження про себе у форматі онлайн.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>пише</i> короткі фрази в режимі реального часу у разі потреби з використанням словника.</p>	<p><i>обмінюється</i> елементарними письмовим повідомленнями, напр., про побут, сім'ю, улюблені заняття та вподобання, використовуючи допоміжні засоби; створює прості пости, використовує прості форми медіатекстів;</p> <p><i>заповнює</i> просту форму он-лайн, надаючи основну інформацію про себе (напр., ім'я, електронну адресу або номер телефону).</p>

Тематика ситуативного спілкування та лексичний діапазон:

- ✓ Я, моя родина і друзі (члени родини, числа до 20, вік молодших членів родини і друзів, щоденні справи).
- ✓ Дозвілля (кольори, іграшки, дії, дні тижня, прогулянка, захоплення).
- ✓ Природа (домашні улюбленці, пори року, дикі та свійські тварини).
- ✓ Свята і традиції в Україні та у країні виучуваної мови (назви свят, вітання, день народження, час (години), святкове меню).
- ✓ Людина (частини тіла, предмети одягу).
- ✓ Харчування (просте меню, фрукти, овочі, напої, ціна).
- ✓ Школа (шкільне приладдя, шкільні меблі, моя класна кімната).

Мовленнєві функції: привітатися, попрощатися, попросити вибачення, подякувати, представити себе/ когось, називати / описувати когось / щось, ставити запитання і відповідати на них, розуміти та виконувати прості вказівки / інструкції / команди, розуміти прості інформаційні знаки, вітати зі святом, виражати настрій.

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ МАТЕМАТИКА

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань початкового курсу математики здійснюється за такими змістовими лініями: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія «Числа, дії з числами. Величини».

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>відтворює</i> послідовність чисел у межах сотні;</p> <p><i>читає і записує</i> числа,</p> <p><i>утворює</i> числа різними способами;</p> <p><i>визначає</i> десятки й одиниці у складі двоцифрового числа;</p> <p><i>порівнює</i> числа різними способами;</p> <p><i>виконує</i> додавання та віднімання на основі нумерації чисел;</p> <p><i>розуміє</i> сутність арифметичних дій додавання і віднімання;</p> <p><i>прогнозує</i> результат додавання та віднімання;</p>	<p><i>відтворює</i> послідовність чисел у межах сотні;</p> <p><i>читає і записує</i> числа, утворює числа різними способами;</p> <p><i>порівнює</i> числа різними способами;</p> <p><i>визначає</i> розрядний склад двоцифрового числа;</p> <p><i>подає</i> числа у вигляді суми розрядних доданків;</p> <p><i>виконує</i> додавання та віднімання на основі нумерації чисел;</p> <p><i>володіє</i> навичками додавання і віднімання чисел у межах 100;</p> <p><i>обчислює</i> усно зручним для себе способом;</p> <p><i>прогнозує</i> результат додавання та віднімання;</p> <p><i>перевіряє</i> правильність обчислень;</p> <p><i>визначає</i> невідомий компонент дії віднімання і <i>знаходить</i> його значення;</p> <p><i>коментує</i> виконання обчислень;</p>

<p><i>володіє</i> навичками додавання і віднімання одноцифрових чисел у межах 10;</p> <p><i>використовує</i> у мовленні назви компонентів та результатів арифметичних дій додавання і віднімання;</p> <p><i>коментує</i> виконання обчислень;</p> <p><i>знаходить</i> число, яке на кілька одиниць більше (менше) за дане;</p> <p><i>розуміє</i> сутність різницевого порівняння чисел;</p> <p><i>знаходить</i>, на скільки одне число більше або менше за інше;</p> <p><i>користується</i> в обчисленнях переставним законом додавання;</p> <p><i>встановлює</i> взаємозв'язок між діями додавання і віднімання, <i>використовує</i> його під час обчислень;</p> <p><i>визначає</i> невідомий компонент дії додавання і <i>знаходить</i> його значення; <i>вимірює</i> і <i>порівнює</i> величини: довжину, масу, місткість;</p> <p><i>використовує</i> короткі позначення величин (сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг); місткості (літр – л); часу (година – год, доба, тиждень);</p> <p><i>додає і віднімає</i> іменовані числа, подані в одних одиницях величини;</p> <p><i>користується</i> інструментами й допоміжними засобами для вимірювання величин;</p> <p><i>користується</i> годинником (у межах цілих годин) і календарем для відстеження подій у своєму житті, спостережень у природі тощо;</p>	<p><i>розуміє</i> сутність дій множення і ділення;</p> <p><i>використовує</i> у мовленні назви компонентів та результатів дій множення і ділення;</p> <p><i>використовує</i> в обчисленнях взаємозв'язок між множенням і діленням</p> <p><i>використовує</i> в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між множенням і діленням, правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел;</p> <p><i>розуміє</i> неможливість ділення на нуль;</p> <p><i>застосовує</i> в обчисленнях знання таблиць множення чисел 2 і 3 та відповідних випадків ділення;</p> <p><i>обчислює</i> значення виразів, що містять інші табличні випадки множення і ділення, з опорою на таблиці;</p> <p><i>прогнозує</i> результат множення і ділення,</p> <p><i>перевіряє</i> правильність обчислень;</p> <p><i>знаходить</i> число, яке у кілька разів більше (менше) за дане;</p> <p><i>розуміє</i> сутність кратного порівняння чисел;</p> <p><i>обчислює</i> результат кратного порівняння чисел;</p> <p><i>визначає</i> невідомий компонент дій множення і ділення, <i>обчислює</i> його значення;</p> <p><i>коментує</i> виконувани дії;</p> <p><i>вимірює</i> і <i>порівнює</i> величини: довжину, масу, місткість, час, <i>використовує</i> їх короткі позначення (міліметр – мм, сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг, центнер – ц); місткості (літр – л); часу (хвилина – хв, година – год, доба, тиждень);</p> <p><i>користується</i> інструментами для вимірювання величин;</p> <p><i>користується</i> годинником і календарем для визначення часу та</p>
---	--

<i>оперує грошима в уявному (ігровому) процесі купівлі-продажу, використовує їх короткі позначення (гривня – грн, копійка – к.)</i>	планування своєї діяльності, спостережень за явищами природи тощо; <i>оперує грошима в уявному процесі купівлі-продажу та в практичній діяльності, використовує їх короткі позначення</i>
---	--

Змістова лінія «Вирази, рівності, нерівності».

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>читає і записує математичні вирази: сума і різниця;</i> <i>обчислює значення виразів на 1 – 2 дії;</i> <i>встановлює відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами</i>	<i>записує математичні твердження, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів;</i> <i>встановлює відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами;</i> <i>знаходить значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви;</i> <i>встановлює залежності між компонентами і результатом арифметично дії;</i> <i>застосовує правило порядку виконання дій у виразах без дужок та з дужками</i>

Змістова лінія «Геометричні фігури» націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>розпізнає геометричні фігури за істотними ознаками;</i> <i>співвідносить реальні об'єкти з моделями та зображеннями геометричних фігур;</i> <i>моделює геометричні фігури;</i> <i>вимірює довжину відрізка;</i>	<i>розпізнає і класифікує геометричні фігури за істотними ознаками;</i> <i>співвідносить реальні об'єкти з моделями геометричних фігур;</i> <i>називає елементи геометричних фігур;</i> <i>моделює геометричні фігури;</i> <i>креслить відрізки заданої довжини;</i> <i>будує прямокутник (квадрат) на аркуші в клітинку;</i> <i>розрізняє круг і коло;</i>

<i>креслить</i> відрізки заданої довжини	<i>вимірює</i> сторони геометричних фігур; <i>обчислює</i> довжину ламаної, периметр багатокутника
--	---

Змістова лінія «Робота з даними» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>читає</i> дані, вміщені на схематичному рисунку, в таблиці; <i>вносить</i> дані до схем; <i>користується</i> даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач і в практичних ситуаціях.	<i>виділяє</i> дані, вміщені в таблицях, графах, на схемах, лінійних діаграмах; <i>вносить</i> дані до таблиць; <i>визначає</i> , чи достатньо даних для розв'язання проблемної ситуації; <i>користується</i> даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач, в інших життєвих ситуаціях.

Змістова лінія «Математичні задачі і дослідження» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>розв'язує</i> прості сюжетні задачі, які є моделями реальних ситуацій; <i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; <i>оцінює</i> з допомогою вчителя правильність розв'язання задачі; <i>складає</i> прості сюжетні задачі; <i>виконує</i> елементарні дослідження математичних закономірностей з допомогою вчителя	<i>розв'язує</i> прості і складені сюжетні задачі, у тому числі задачі з геометричним змістом; <i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; <i>обирає</i> числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання; <i>планує</i> розв'язування (розв'язання) сюжетної задачі; <i>створює</i> математичну модель задачі; <i>оцінює</i> з допомогою вчителя правильність розв'язку задачі; <i>шукає</i> різні способи розв'язування (розв'язання задачі); <i>складає</i> сюжетні задачі на одну і дві дії; <i>виконує</i> елементарні дослідження математичних закономірностей і залежностей з допомогою вчителя

До програми подано орієнтовний перелік додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може

обрати окремі теми із пропонованих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Додаткові теми для 1 класу:

Ознаки і властивості об'єктів. Спільні та відмінні ознаки, істотні ознаки. Об'єднання об'єктів у групу за спільною ознакою (узагальнення). Розбиття групи об'єктів на підгрупи за спільною ознакою (класифікація).

Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через розряд.

Заміна більших одиниць величини меншими. Заміна менших одиниць величини більшими.

Використовує співвідношення між одиницями величини при виконанні математичних та практичних завдань.

Істинні та хибні (правильні і неправильні) висловлювання.

Симетрія в геометричних фігурах.

Коло.

Моделювання змісту завдань за допомогою рисунків, графів, таблиць.

Прості задачі на знаходження невідомого зменшуваного, від'ємника.

Задачі на знаходження суми трьох доданків.

Задачі з логічним навантаженням.

Лінійні діаграми, таблиці.

Додаткові теми для 2 класу:

Раціональні способи додавання і віднімання (порозрядне додавання кількох чисел, прийом округлення кількох доданків тощо).

Таблиця Піфагора.

Подвійні числові нерівності.

Рівняння з одним невідомим.

Нестандартні задачі, які розв'язуються способом міркувань без виконання арифметичних дій; способом добору; процесуальні задачі; задачі на опрацювання даних, отриманих у процесі спостережень подій навколишнього світу (в житті суспільства, школи, природні явища).

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ПРИРОДНИЧА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація,

класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки); виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій; розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності; створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

Змістова лінія «Людина» (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>усвідомлює</i> людину як частину природи і суспільства, її відмінності від інших живих істот;</p> <p><i>розповідає</i> про себе, називає адресу проживання; <i>складає</i> словесний портрет «Який (яка) Я», «Чим відрізняюсь від інших», «Що я вмю», «Чого хочу навчитись»;</p> <p><i>володіє</i> найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування;</p> <p><i>описує</i> можливі ризики для життя і здоров'я вдома, у школі, на вулиці; <i>розуміє</i> переваги акуратності, доброзичливості, чесності;</p> <p><i>досліджує</i> свій організм</p>	<p><i>розповідає</i> про себе та інших, висловлює свої вподобання;</p> <p><i>описує</i> себе, свій характер, захоплення, що відрізняють від інших;</p> <p><i>розпізнає</i> та описує небезпеку вдома або в школі;</p> <p><i>ухвалює</i> рішення щодо простих побутових ситуацій з користю для здоров'я і безпеки;</p> <p><i>пояснює</i>, від чого залежить безпека на вулиці, вдома, у школі;</p> <p><i>визначає</i> здорові та шкідливі звички, правила догляду за органами тіла;</p> <p><i>досліджує</i> зміни, що відбуваються;</p> <p><i>досліджує</i> позитивні і негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки;</p> <p><i>досліджує</i> зміни, що відбуваються з людиною</p>

Змістова лінія «Людина серед людей» (стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>цікавиться</i> минулим своєї сім'ї;</p> <p><i>розрізняє</i> минуле, сучасне, майбутнє (було – є – буде);</p> <p><i>знає</i> склад сім'ї, імена членів сім'ї, де працюють батьки, хто вони за професією;</p> <p><i>знає</i>, хто працює в школі;</p> <p><i>має</i> уявлення про свої обов'язки як школяра, правила поведінки на уроці, на перерві;</p> <p><i>доречно вживає</i> слова етикету (вітання, прохання, прощання, звертання, подяки, вибачення); <i>доброзичливо спілкується</i> з іншими в спільній діяльності;</p> <p><i>розрізняє</i> вчинки, дає їм оцінку з погляду моральності;</p> <p><i>має</i> уявлення про необхідність доброзичливого і уважного ставлення до старших;</p> <p><i>використовує</i> правила культурної поведінки в громадських місцях, що ґрунтуються на врахуванні інтересів інших</p>	<p><i>пояснює</i>, що може робити в сім'ї, серед однолітків, в школі; <i>дотримується</i> правил поведінки, що засвідчують повагу до інших;</p> <p><i>доречно вживає</i> слова чемності;</p> <p><i>надає допомогу</i>, коли просять та звертаються по неї;</p> <p><i>висловлює</i> оцінні судження щодо вчинку, події, явищ;</p> <p><i>добирає</i> докази до своїх висновків;</p> <p><i>не порушує</i> права інших дітей, виявляє і засуджує вчинки, які ображають або принижують інших;</p> <p><i>співпрацює</i> в групах для досягнення спільних цілей</p>

Змістова лінія «Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>знає</i> назву країни, її столицю;</p> <p><i>має</i> уявлення про зміст символів держави (прапор, герб, гімн, українська мова), історичні пам'ятки свого краю;</p> <p><i>виявляє</i> зв'язки між людьми в суспільстві (хто про кого дбає, значення праці людей для добробуту країни);</p> <p><i>орієнтується</i> у найближчому просторі;</p>	<p><i>розпізнає</i> державні символи України, шанобливо ставиться до них;</p> <p><i>розпитує і збирає</i> інформацію про свій край і державу, історичні події, відомих осіб;</p> <p><i>розпитує</i> старших про минуле, бере активну участь у спільних заходах державного значення;</p> <p><i>дотримується</i> встановлених правил</p>

долучається до корисних справ громади	поведінки під час державних свят, класних, шкільних і громадських заходів
---------------------------------------	---

Змістова лінія «Людина і світ» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p>має уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; усвідомлює необхідність доброзичливого ставлення до інших країн та народів, цікавиться відповідною інформацією;</p> <p>наводить приклади виробів, які допомагають людині в побуті, приклади винаходів людства</p>	<p>має уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; усвідомлює необхідність толерантного ставлення до інших країн і народів, цікавиться відповідною інформацією; виявляє інтерес до інформації про інші країни і народи;</p> <p>на конкретних прикладах доводить важливість взаємозв'язків і взаємодії між країнами;</p> <p>виявляє доброзичливе ставлення до людей інших національностей, до їхніх культур і звичаїв</p>

Змістова лінія «Людина і природа» (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p>розпізнає тіла неживої і живої природи, рукотворні об'єкти;</p> <p>розуміє значення сонячного світла і тепла на Землі;</p> <p>має уявлення про повітря, воду, ґрунт, їх властивості, про різноманітність живих організмів,</p> <p>розповідає про добові та сезонні зміни в природі, усвідомлює причини їх повторюваності;</p> <p>групує об'єкти природи за однією ознакою;</p> <p>встановлює найпростіші взаємозв'язки в живій і неживій природі, між живими організмами і навколишнім середовищем,</p>	<p>має уявлення про форму Землі, вплив Сонця на сезонні явища в природі, причини змін пір року;</p> <p>називає пори року та відповідні їм місяці, явища в живій та неживій природі у різні пори року, умови вирощування рослин;</p> <p>наводить приклади зв'язку людини і природи;</p> <p>розпізнає зміни в живій та неживій природі; органи рослин; тварин різних груп;</p> <p>розрізняє форми земної поверхні; класифікує за певними ознаками рослини і тварин своєї місцевості, тіла неживої природи;</p> <p>визначає мету дослідження, обирає</p>

<p>між природними умовами та господарською діяльністю людей; <i>розуміє</i> цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколишнього середовища; <i>обирає</i> у найближчому оточенні те, що цікаво дослідити; <i>досліджує</i> об'єкти природи, використовуючи доступне обладнання (лупу, термометр, компас, лінійку тощо); <i>використовує</i> різні джерела для пошуку інформації про довкілля; <i>розпізнає</i> рукотворні тіла у найближчому оточенні; <i>називає</i> матеріали (деревина, гума, папір, метал тощо), з яких виготовляють рукотворні тіла; <i>дотримується</i> правил поведінки в природі, та <i>пояснює</i> їх іншим; <i>бере посильну участь</i> в природоохоронній діяльності</p>	<p>послідовність дій і обладнання для його виконання; <i>виконує дослідницькі завдання:</i> досліджує властивості повітря, води, ґрунту, гірські породи, рослини своєї місцевості; вимірює температуру повітря, води; спостерігає за тваринами, добовими і сезонними змінами у природі; визначає суттєві ознаки об'єктів неживої та живої природи на основі проведених досліджень; <i>фіксує результати</i> досліджень доступними способами і <i>робить висновки</i>; <i>дізнається</i> про природу, використовуючи різні джерела інформації; <i>застосовує</i> знання про природу в навчальних і життєвих ситуаціях; <i>наводить приклади</i> виробів, які допомагають людині у побуті; <i>розповідає</i> про використання матеріалів на основі їх властивостей; <i>знаходить</i> інформацію про найважливіші винаходи людства, використовуючи різноманітні джерела; <i>робить висновок:</i> природа потребує охорони; <i>бере посильну участь</i> в природоохоронній діяльності.</p>
---	--

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);

- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);

- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно-наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ІНФОРМАТИКА

Метою навчання інформатиці є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування в учнів уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини;
- формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсності різноманітними засобами подання інформації;
- формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацьовувати текстову та графічну інформацію;
- формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач;
- розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно-орієнтованого мислення учнів.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Інформація. Дії з інформацією»	
<p><i>пояснює</i> значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду; <i>наводить приклади</i> значення інформації для себе особисто; <i>називає</i> органи чуття, якими людина отримує інформацію із навколишнього середовища; <i>наводить приклади</i> інформації у різних видах: текстовій, графічній, звуковій тощо; <i>розрізняє</i> правдиву і неправдиву інформацію, припущення і фантазію; <i>використовує</i> мережі для отримання інформації та спілкування під контролем дорослих; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Навколишній світ та інформація. Види інформації за способом подання.</p>
Змістова лінія «Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією»	
<p><i>розуміє</i>, що комп'ютер та інші комп'ютерні пристрої це інструменти для виконання дій з інформацією; <i>наводить приклади</i> технічних засобів, що допомагають передавати інформацію, поширювати інформацію; <i>використовує</i> цифрові пристрої у близькому для себе середовищі; <i>пояснює</i>, чому і як потрібно захищати себе і цифрові пристрої;</p>	<p>Комп'ютерна техніка, як засіб здійснення дій з інформацією.</p>

<p><i>звертається за допомогою у випадку наявності проблем та збоїв у роботі комп'ютера; оцінює результати своїх навчальних досягнень</i></p>	
<p>Змістова лінія «Об'єкт. Властивості об'єкта»</p>	
<p><i>називає об'єкти навколишнього світу, властивості конкретних об'єктів та значення властивостей; описує об'єкт називаючи його властивості та їх значення; порівнює об'єкти за значеннями властивостей; спостерігає за об'єктами, визначає спільні та відмінні ознаки/властивості; наводить приклади об'єктів, що відповідають заданим властивостям оцінює результати своїх навчальних досягнень</i></p>	<p>Створення простих геометричних моделей об'єктів за описом їх властивостей. Зміна значень властивостей об'єкта (колір контуру, колір фону, форма об'єкта)</p>
<p>Змістова лінія «Комп'ютерні програми. Меню та інструменти»</p>	
<p><i>запускає знайомі програми; завершує роботу з програмою; називає інструменти малювання у графічному редакторі; обирає інструмент малювання для досягнення конкретного результату; створює не складні малюнки за зразком; створює зображення об'єктів що складаються з геометричних фігур та змінює значення властивостей; вміє змінити колір контуру або тла об'єкта обравши зразком колір іншого об'єкта за допомогою відповідних інструментів графічного редактора; виконує завдання із розфарбування або перефарбування малюнків; пропонує власні кольорові рішення малюнка; пояснює добір кольорів; оцінює результати своїх навчальних досягнень</i></p>	<p>Меню комп'ютерної програми. Огляд різних прикладів меню. Інструменти комп'ютерних програм. Графічний редактор. Інструменти графічного редактора та їх налаштування. Створення та редагування не складних малюнків. Добір кольорової гами малюнка Збереження малюнків</p>
<p>Змістова лінія «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання»</p>	
<p><i>об'єднує об'єкти за їх властивостями або значеннями властивостей; створює візуальну відповідь простих та складених геометричних задач; виділяє та переносить фрагменти малюнка; створює графічні відповіді до навчальних завдань;</i></p>	<p>Перенесення фрагментів малюнка. Виділення і впорядкування даних за певною ознакою. Прості та складені сюжетні геометричні задачі. Копіювання фрагментів</p>

<p><i>знаходить</i> приклади повторення і послідовності дій у повсякденній діяльності, близькому для себе середовищі; <i>визначає</i> закономірність об'єктів; <i>відтворює</i> послідовність об'єктів із заданою закономірністю; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	малюнку.
Змістова лінія «Лінійні алгоритми»	
<p><i>визначає</i> послідовність кроків для виконавців; <i>знаходить помилки</i> у алгоритмах; <i>визначає</i> результат виконання лінійного алгоритму побудови простого геометричного зображення; <i>створює</i> малюнок за лінійним алгоритмом; <i>пропонує</i> власні алгоритми створення не складних геометричних зображень; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	Створення малюнків за готовими алгоритмами Складання власних графічних алгоритмів
<p>Додаткові теми: онлайн графічні редактори, редагування малюнків за допомогою програмного забезпечення смартфонів.</p>	

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та предметної проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;
- вироблення навичок застосовувати традиційні та сучасні технології, раціонально використовувати матеріали;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими змістовими лініями: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія «Інформаційно-комунікаційне середовище» охоплює вивчення питань гармонійного поєднання функціональності та естетичності у

виробах; пошук та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізнення та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

1 класу	2 класу
<p><i>спостерігає</i> за природними об'єктами; <i>збирає і заготовляє</i> природні матеріали; <i>дотримується</i> правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; <i>організовує</i> робоче місце; <i>виготовляє</i> поетапно вироби з природних матеріалів за зображеннями або творчим задумом з допомогою дорослих; <i>розрізняє</i> вироби декоративно-прикладного мистецтва; <i>описує</i> приклади виробів з різних джерел інформації (підручник, фотографії, каталоги, посібники, Інтернет-ресурси, музеї, фільми, мультфільми та ін.); <i>називає та обговорює</i> матеріали, корисність та естетичну цінність різних виробів у групі; <i>розпізнає</i> матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробів візуально та на дотик; <i>пояснює</i> доцільність використання матеріалів вторинної переробки для збереження природних ресурсів (водоймищ, лісу, тварин, корисних копалин тощо); <i>розрізняє</i> основні креслярські інструменти, лінії, види графічних зображень; <i>читає</i> елементарні графічні зображення; <i>складає</i> пласкі та об'ємні геометричні форми, вироби з деталей конструкторів або інших готових елементів (архітектурні споруди, транспортні засоби, роботи та ін.) з допомогою дорослих, самотійно, в парі або в групі</p>	<p><i>досліджує</i> природні матеріали за формою, кольорами, властивостями (візуально, на дотик); <i>порівнює</i> природні і рукотворні форми; <i>дотримується</i> правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; <i>організовує</i> робоче місце; <i>створює</i> поетапно композицію та вироби з природних матеріалів за зображеннями, зразком або власним задумом; <i>порівнює</i> традиційні і сучасні вироби декоративно-прикладного мистецтва за матеріалами, техніками виконання, функціональними та естетичними властивостями; <i>розрізняє</i> основні види народних декоративних візерунків, орнаментів; <i>виявляє</i> емоційно-ціннісне ставлення до виробів декоративно-прикладного мистецтва; <i>розрізняє</i> види матеріалів та називає сфери їх використання; <i>досліджує</i> властивості матеріалів візуально та на дотик; <i>аргументує</i> доцільність використання вторинних матеріалів для збереження навколишнього середовища; <i>моделює</i> виріб з деталей конструктора за графічними зображеннями або власним задумом (самотійно, в парі або в групі)</p>

Змістова лінія «Середовище проектування» спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; дизайнерське проектування –

моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>продукує</i> ідеї для вибору особисто привабливого об'єкта праці; <i>вибирає</i> обґрунтовано об'єкт праці із запропонованих з допомогою вчителя; <i>пояснює</i> функціональну та естетичну цінність обраного для проектування і виготовлення виробу; <i>розглядає</i> моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); <i>здійснює</i> розмічання ліній на папері і картоні; <i>описує</i> усно модель спроектованого виробу; <i>пояснює</i> способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо); <i>добирає</i> матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробу, зокрема і вторинні (природні, штучні і синтетичні); <i>розрізняє</i> традиційні і сучасні технології виготовлення виробів (аплікація, ліплення, писанкарство, квілінг тощо); <i>читає</i> графічні зображення для поетапного виготовлення виробу з допомогою дорослих</p>	<p><i>продукує</i> ідеї для вибору об'єкта праці та обговорює їх з іншими; <i>оцінює</i> проектні ідеї – власні та інших; <i>пояснює</i> вибір особисто привабливого об'єкта праці, відповідаючи на запитання дорослих; <i>обдумує</i> план реалізації задуму в матеріалі; <i>прогнозує</i>, яким має бути виріб, його функціональну і естетичну цінність; <i>порівнює</i> моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); <i>моделює</i> виріб з елементами фантазування; <i>описує</i> модель свого виробу; <i>пояснює</i> способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо); <i>добирає</i> матеріали для виготовлення виробу, застосовує вторинні матеріали; <i>використовує</i> традиційні та сучасні технології виготовлення виробів (комбінована аплікація, оригамі, кірігамі, квілінг, витинанка тощо); <i>пояснює</i> визначену послідовність виготовлення спроектованого виробу за зображеннями</p>

Змістова лінія «Середовище техніки і технологій» передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>працює</i> з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії;</p>	<p><i>працює</i> з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії;</p>

<p><i>виготовляє</i> поетапно корисний й естетичний виріб за визначеною послідовністю самостійно або з допомогою дорослих; <i>розмічає</i> деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів та <i>вирізує</i> їх; <i>розміщує</i> деталі виробу на площині; <i>застосовує</i> нероз'ємні з'єднання (склеювання, причіплювання /пластилін, глина/ та ін.); <i>оздоблює</i> деталі виробу із використанням традиційних та сучасних технологій; <i>раціонально</i> використовує матеріали (папір, картон, пластилін, полімерна глина, солоне тісто, нитки, дріт, пластик та ін.), зокрема і вторинні з допомогою дорослих</p>	<p><i>виготовляє</i> поетапно виріб за визначеною послідовністю; <i>здійснює</i> розмічання ліній на папері і картоні <i>розмічає</i> деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів; <i>з'єднує</i> деталі та <i>оздоблює</i> їх з використанням традиційних та сучасних технологій; <i>дотримується</i> послідовності виготовлення виробу з допомогою вчителя; <i>раціонально</i> використовує матеріали, зокрема і вторинні</p>
---	---

Змістова лінія «Середовище соціалізації» спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проектно-технологічної діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені вироби; долучатися до благодійної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

1 класу	2 класу
<p><i>пояснює</i> корисність та естетичність створеного виробу; <i>презентує</i> результати власної або колективної проектно-технологічної діяльності, обговорює їх з іншими; <i>долучається</i> спільно з батьками до благодійної діяльності в групах зі створеними виробами, зокрема для українських воїнів; <i>умотивовує</i> необхідність робити подарунки, допомагати іншим; <i>розрізняє</i> професії дорослих у сім'ї та родині в сфері матеріального і нематеріального виробництва; <i>виконує</i> трудові дії в побуті: доглядає за одягом та взуттям (зав'язування шалика, пояса, шнурків), домашніми тваринами, рослинами, ремонтує незначні пошкодження книг, іграшок, готує та</p>	<p><i>обґрунтовує</i> соціальну, функціональну та естетичну цінність створеного виробу; <i>оцінює</i> та <i>презентує</i> результати власної проектно-технологічної діяльності; <i>обговорює</i> результати з іншими; <i>долучається</i> до благодійної діяльності в групах з власноруч створеними виробами; <i>умотивовує</i> необхідність робити подарунки, допомагати іншим, бережливо ставитися до природного середовища; <i>висловлює</i> емоційно-ціннісне ставлення до професій дорослих у сім'ї та родині своїх друзів, однокласників; <i>виконує</i> трудові дії в побуті: дрібний ремонт, доглядає за одягом та взуттям (упорядкування, чищення, пришивання</p>

сервірує нескладні страви (чай, канапка) за наочним прикладом та допомогою дорослих або спільно із старшими учнями	гудзика та ін.), засобами гігієни, іграшками, домашніми тваринами, рослинами, готує та сервірує нескладні страви за наочним прикладом з допомогою дорослих або спільно із старшими учнями, дотримується культури поведінки за столом, гостинно пригощає батьків, друзів тощо
--	--

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ МИСТЕЦТВО

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Реалізація поставленої мети здійснюється за змістовими лініями: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія «Художньо-творча діяльність» націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері; <i>дотримується</i> правил співу (постава, дихання) <i>створює</i> елементарний ритмічний супровід до пісні; <i>виконує</i> пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою рухів; <i>відтворює</i> прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей); <i>добирає</i> тембр інструменту (трикутники,</p>	<p><i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці; <i>дотримується</i> правил співу (постава, дихання, інтонація) <i>виконує</i> пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою, виразним інтонуванням; добирає реквізит; <i>створює</i> варіанти ритмічного супроводу до пісні; <i>відтворює</i> прості ритмічні послідовності (створені з половинних,</p>

<p>бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу; <i>грає</i> в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо); <i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах; <i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту); <i>відтворює</i> прості форми предметів і об'єктів довкілля фарбами (акварель, гуаш), графічними та пластичними матеріалами; <i>розміщує</i> пропорційно зображення, використовуючи всю площину аркуша; <i>комонує</i> (з допомогою учителя) зображення у форматі (вертикальний, горизонтальний); <i>створює</i> елементарний стрічковий візерунок, прості декоративні розписи; <i>використовує</i> у роботі основні, похідні, теплі й холодні кольори; <i>змішує та розбавляє</i> водою фарби для отримання різних відтінків кольорів; <i>користується фарбами</i> (акварель, гуаш), олівцями (кольоровими, восковими), пластиліном, фломастерами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо; <i>спостерігає</i> різноманітність і красу природних форм, рослин, птахів, тварин у навколишньому середовищі; <i>досліджує</i> і виявляє цікаве, незвичайне у довкіллі; <i>наводить приклади</i> геометричної подібності природних та штучних об'єктів; <i>працює</i> (вирізує, конструює) з папером, з природним матеріалом; <i>дотримується</i> правил техніки безпеки; <i>експериментує</i> з кольорами, лініями,</p>	<p>четвертних та восьмих тривалостей), зокрема у різних темпах; <i>обирає</i> тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу; <i>грає</i> в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо); <i>придумує</i> образи і <i>створює</i> їх знайомими засобами музичної виразності; <i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах; <i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту); <i>проявляє</i> інтерес до творів мистецтва та мистецької діяльності; <i>виконує</i> прості живописні, графічні, декоративні, пластичні композиції; <i>складає</i> та розташовує на площині (в просторі) окремі елементи зображень (форм) в просту композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну, просторову); відповідно задуму, <i>обирає</i> формат (вертикальний, горизонтальний) композиції; <i>використовує</i> всю площину аркуша; <i>використовує</i> основні, похідні, ахроматичні, теплі й холодні кольори; <i>утворює</i> відтінки кольорів; <i>експериментує</i> з кольорами, лініями, формами тощо; <i>користується</i> художніми та природними матеріалами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо; <i>працює</i> (вирізує, конструює) з папером, з природними матеріалами;</p>
---	--

<p>формами тощо <i>прикрашає</i> (за допомогою дорослого) середовище, в якому живе і навчається; <i>виконує</i> нескладні ролі, етюди-наслідування; <i>вправляється</i> над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жесту, перевтілюючись у різних персонажів; <i>розуміє</i> правила поведінки в театрі; <i>рухається</i> в ритмі і темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом); <i>орієнтується</i> у просторі; <i>придумує</i> образи і <i>створює</i> їх знайомими засобами мистецької виразності; <i>імпровізує</i> засобами пантоміми (міміка, жести); <i>виконує</i> твори мистецтва (співає, малює, танцює, декламує тощо), які подобаються; <i>називає</i> свої уподобання у мистецтві</p>	<p><i>дотримується</i> правил техніки безпеки; <i>бере участь у прикрашенні</i> середовища, в якому живе і навчається; <i>виконує</i> нескладні ролі, етюди-наслідування; <i>вправляється</i> над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жесту, перевтілюючись у різних персонажів; <i>рухається</i> в ритмі і темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом); <i>орієнтується</i> у просторі; <i>дотримується</i> правил поведінки в театрі; <i>імпровізує</i> засобами пантоміми (міміка, жести); <i>вирізняє</i> види мистецької діяльності, звернення до яких поліпшує його/ її настрій</p>
--	--

Змістова лінія «Сприймання та інтерпретація мистецтва»
спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

1 класу	2 класу
<p><i>сприймає</i> твір мистецтва та <i>висловлює</i> враження, добирає із запропонованих слів співзвучні особистим емоціям;</p> <p><i>визначає</i> темп (повільно, помірно, швидко); реєстр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру), характеризує мелодію;</p> <p><i>визначає</i> колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт;</p> <p><i>порівнює</i> музичні та візуальні образи;</p> <p><i>помічає</i> красу в доквіллі;</p>	<p><i>сприймає</i> твір мистецтва та <i>висловлює</i> враження, добираючи із запропонованих слова, які співзвучні особистим емоціям;</p> <p><i>визначає</i> темп (повільно, помірно, швидко); реєстр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру, окремих музичних інструментів (сопілка, бубон, барабан, скрипка, бандура, фортепіано тощо)), характеризує мелодію;</p> <p><i>визначає</i> колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт;</p> <p><i>порівнює</i> музичні та візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля;</p> <p><i>розрізняє</i> види театру (ляльковий,</p>

<p><i>орієнтується</i> у видах театру (ляльковий, музичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм)</p>	<p>музичний, драматичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм);</p>
<p><i>називає</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>	<p><i>використовує</i> театральну термінологію (сцена, актор, костюм, декорація); <i>виявляє</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>

Реалізація **змістової лінії «Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

1 класу	2 класу
<p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо);</p>	<p><i>виявляє</i> (з допомогою вчителя) та бере участь в обговореннях інформації, отриманої з творів мистецтва;</p>
<p><i>бере участь</i> у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва, зокрема, змісту анімаційних фільмів, театральних вистав тощо;</p>	<p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо);</p>
<p><i>дотримується</i> правил творчої співпраці <i>вербально описує</i> свій творчий задум;</p>	<p><i>вербально описує</i> свій творчий задум; <i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано;</p>
<p><i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано</p>	<p><i>готовий / -а</i> до того, що може не вийти з першого разу так, як задумав / -ла; <i>виявляє</i> досягнення у художньо-творчій діяльності однолітків; <i>бере участь</i> у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва; <i>обговорює</i> з однолітками свої враження від творів різних видів мистецтва відомих митців, від дитячої творчості; <i>дотримується</i> правил взаємодії і творчої співпраці.</p>

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню ключових компетентностей, зокрема, у процесі:

- усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною).

- здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму тощо) (математична компетентність).

- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність);

- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (інформаційно-комунікаційна компетентність);

- формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (навчання впродовж життя);

- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей);

- опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (культурна компетентність) проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (підприємливість та фінансова грамотність); виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (інноваційність).

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення

здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;

- розвиток у молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку; використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;

- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;

- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурнооздоровчої діяльності;

- розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності;

- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими *змістовими лініями*: «*Рухова діяльність*», «*Ігрова та змагальна діяльність*».

Змістова лінія «Рухова діяльність» передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
має уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини;	<i>розуміє</i> значущість рухового режиму для зміцнення здоров'я та фізичного розвитку; <i>пояснює</i> значення і правила ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилинок та фізкультурних пауз для

<p><i>розуміє</i> терміни з предмету «фізична культура»;</p> <p><i>пояснює</i> значення фізичних вправ для формування правильної постави;</p> <p><i>називає</i> життєво важливі способи пересування людини;</p> <p><i>виконує</i> організовуючі вправи: команди на шикування в шеренгу, колону по одному, в коло; розмикання на інтервал; загальнорозвивальні вправи без предмета (імітаційного характеру) та з предметами; комплекс вправ ранкової гігієнічної гімнастики, присідання тощо;</p> <p><i>виконує</i> ходьбу на носках, на п'ятах, з високим підніманням стегна, у напівприсіді, у присіді, з різними положеннями рук, ходьбу «змійкою»; біг з високим підніманням стегна, із закиданням гомілок із зміною напрямку і різних вихідних положень; танцювальні кроки; танцювальні імпровізаційні вправи; лазіння по горизонтальній та похилій гімнастичній лаві; по гімнастичній стінці у різних напрямках; перелізання через перешкоду;</p> <p><i>виконує</i> вправи з малим м'ячем; вправи з великим м'ячем;</p> <p><i>володіє</i> елементарними навичками виконання стрибків: на місці на одній нозі, на двох ногах з просуванням уперед, назад, у присіді правим та лівим боком; стрибки в глибину; стрибки у висоту; стрибки у довжину з місця поштовхом однієї і двох ніг;</p> <p><i>виконує</i> вправи для розвитку фізичних якостей: сили – підтягування у висі лежачи та у висі (хлопці), згинання та</p>	<p>фізичного розвитку та здоров'я людини; значущість загартування як засобу зміцнення здоров'я;</p> <p><i>дотримується</i> рухового режиму протягом дня;</p> <p><i>називає</i> основні фізичні якості людини, фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей;</p> <p><i>дотримується</i> правил особистої гігієни в режимі дня;</p> <p><i>виконує</i> організовуючі вправи команди на розмикання й змикання приставними кроками, перешикування із колони по одному в колону по три (чотири);</p> <p><i>добирає</i> та виконує загальнорозвивальні вправи: комплекси вправ ранкової гімнастики без предмета (імітаційного характеру), з м'ячем, скакалкою; комплекси фізкультурних пауз та фізкультурних хвилинок;</p> <p><i>виконує</i> присідання; виси; підтягування у висі (хлопці), у висі лежачи (дівчата); елементи акробатики;</p> <p><i>володіє</i> навичками пересувань: ходьба широкими кроками, зі зміною частоти кроку; ходьба із пришвидшенням та уповільненням, приставним кроком правим і лівим боком; біг; біг почергово з ходьбою; танцювальні кроки; лазіння; подолання штучних перешкод;</p> <p><i>володіє</i> навичками виконання вправ з малим м'ячем: метання малого м'яча у щит; метання малого м'яча у горизонтальну ціль; метання малого м'яча з-за голови на дальність;</p> <p><i>виконує</i> вправи з великим м'ячем: кидки м'яча знизу із положення сидячи та стоячи, передавання і ловіння м'яча двома руками від грудей (у колі, парах, трійках), передача м'яча двома руками з ударом об підлогу; ведення м'яча правою та лівою рукою з одночасними кроками; зупинки м'яча, що котиться,</p>
--	--

розгинання рук в упорі лежачи від гімнастичної лави та від підлоги (хлопці); швидкості – повторний біг на 3–4x10 м; пришвидшення з різних вихідних положень; витривалості – біг почергово з ходьбою; нахили тулуба в різних напрямках у положенні стоячи, пружні нахили у положенні сидячи; “напівшпагат”, “шпагат”; координації – пересування по підвищеній і обмеженій за площиною опорі, “човниковий” біг 4x9 м, 3x10 м;

виконує загальнорозвивальні вправи без предметів на місці; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу; згинання та розгинання верхніх кінцівок, колові рухи руками у фронтальній та сагітальній площині; загальнорозвивальні вправи в русі: різновиди ходьби, бігу, стрибків; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами;

підшовою та внутрішньою стороною ступні, удари внутрішньою стороною ступні по м'ячу, що котиться; ведення м'яча внутрішньою та зовнішньою частинами підйому (по прямій, по дузі, між стійками);

виконує стрибки на місці з поворотами на 45, 90, 180 градусів по «купинах»; стрибки зі скакалкою; стрибки через довгу скакалку, яка обертається вперед; стрибки у глибину з висоти до 80 см з м'яким приземленням; стрибки у висоту; стрибки через перешкоди висотою до 50 см поштовхом однією та двома ногами; стрибки у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку); стрибки у довжину тощо; *виконує* фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – загальнорозвивальні вправи з гімнастичними палицями; кидки баскетбольного м'яча з-за голови із різних положень; лазіння по горизонтальній гімнастичній лаві однойменним та різнойменним способами (без допомоги ніг); багатоскоки; стрибки через перешкоди; підтягування у висі та у висі лежачи (хлопці); пересування у положенні сиду, зігнувши ноги (у різних напрямках); швидкості – пришвидшення з різних вихідних положень, повторний біг 3–10 м, біг із пришвидшеннями за сигналом; стрибки зі скакалкою; витривалості – біг у чергуванні з ходьбою до 1000 м, біг на дистанцію до 500 м малої інтенсивності; гнучкості □ махові рухи правою і лівою ногою у бічній і лицьовій площині, стоячи біля опори та під час ходьби; прогинання та вигинання тулуба у положенні упору стоячи на колінах; пружні похитування у положенні випаду; прогинання тулуба у положенні лежачи на животі;

	<p>координації – подолання перешкод, ходьбу на носках, ходьба по підвищеній і обмеженій за площиною опорі з різними положеннями рук; пересування із підкиданням дрібних предметів; вправи зі зміною положення тіла у просторі; розслаблення м'язів рук, ніг, тулуба у різних положеннях; <i>добирає</i> та виконує фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: загальнорозвивальні вправи на місці без предметів; вправи для м'язів шиї, нахили та повороти голови; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу: згинання та розгинання верхніх кінцівок, кругові рухи руками, нахили в сторони, пружні рухи; <i>виконує</i> загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випаді, повороти тулуба під час бігу, ходьба з різними положеннями рук; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби; загальнорозвивальні вправи на відчуття правильної постави; <i>дотримується</i> правил безпечної поведінки для себе та однокласників у воді.</p>
--	---

Змістова лінія «Ігрова та змагальна діяльність» передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>бере участь</i> у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі	<i>бере участь</i> у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в

рухливих ігор; <i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.	процесі рухливих ігор; <i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.
--	--

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Перелік освітніх галузей

Типову освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мовно-літературна, зокрема:

Українська мова і література

Іншомовна освіта

Математична

Природнича

Громадянська та історична

Соціальна і здоров'язбережувальна

Технологічна

Інформатична

Мистецька

Фізкультурна

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Рекомендовані форми організації освітнього процесу:

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організовує у межах уроку та в позаурочний час. Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, вчителі можуть досягти, використовуючи інтерактивні форми і методи навчання – дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти, сюжетно-рольові ігри, інсценізації, моделювання, ситуаційні вправи тощо.

Опис та інструменти

системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості освіти складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття освіти.

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на початок навчального року виповнилось сім років, повинні розпочати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контроль-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2му класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування можуть проводитися моніторингові дослідження навчальних досягнень. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

Директор

О.Ф.Балашенко

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (3-4 КЛАСИ)

Освітня програма школи І ступеня (3-4 класи) розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» для 2-4 класів, Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63.

Навчальний план для 3-4 класів складено відповідно таблиці 4 до Типової освітньої програми наказу МОН від 20.04.2018 №407

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 3-4-х класів закладів загальної середньої освіти складає 1820 годин/навчальний рік: для 3-х класів – 910 годин/навчальний рік, для 4-х класів – 910 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах закладів загальної середньої освіти І ступеня (Додаток 3).

Типові освітні програми, за якими розроблено освітню програму школи

№	Назва навчальної програми
1.	Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
2.	Літературне читання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класи
3.	Математика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
4.	Інформатика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класи
5.	Природознавство. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
6.	Я у світі. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3–4 класи
7.	Музичне мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
8.	Образотворче мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
9.	Трудове навчання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
10.	Основи здоров'я. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
11.	Фізична культура. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
12.	Іноземні мови. Навчальні програми для 1–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл

Навчальний план у 3-4 класах передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Він

охоплює інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

Навчальний план містить інваріантну складову, сформовану на державному рівні, обов'язкову для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від їх підпорядкування і форм власності, та варіативну, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття, консультації.

Особливості організації освітнього процесу у 3-4 класах

Освітня галузь «Мови і літератури» буде реалізовуватись через окремі предмети «Українська мова» та «Літературне читання», «Іноземна мова».

Для збереження синхронності у вивченні української мови та літературного читання та для підсилення вивчення вказаних предметів у 3-4 класах використано 1 годину з варіативної складової (0,5 год/тиждень на українську мову та 0,5 год/тиждень на літературне читання). Таким чином буде 4 год/тиждень української мови і 4 год/тиждень уроків літературного читання, всього 8 год/тиждень, 280 год/рік. Розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми вчителі здійснюватимуть самостійно та робитимуть відповідні записи з предметів «Українська мова» та «Літературне читання» у календарному плані, яке погоджується із заступником директора та затверджується директором школи. Відповідно проведені уроки вчителі зазначатимуть у частині класного журналу, відведених на сторінках для вищевказаних предметів.

«Іноземна мова» вивчається як окремий предмет «Французька мова» у 3 класах – 3 години/тиждень (105 год/рік), у 4 класах – 4 години/тиждень (140 год/рік) яка забезпечує виконання завдань мовно-літературної освітньої галузі, що стосується іншомовної освіти і не передбачає інтегрування в інші освітні галузі.

Освітня галузь «Математика», буде реалізовуватись через однойменний окремий предмет, відповідно, – «Математика». Предмет «Математика» у 3-4 класах буде вивчатися 4 години/тиждень (140 год/рік). *Освітня галузь «Природознавство»* буде реалізовуватись у 3-4 класах через однойменний окремий предмет – «Природознавство» – 2 год/тиждень (70 год/рік).

Освітня галузь «Суспільствознавство» буде проводитись у 3-4 класах предметом «Я у світі» – 1 год/тиждень (35 год/рік).

Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура» буде реалізовуватись у 3-4 класах окремими предметами «Основи здоров'я» – 1 год/тиждень (35 год/рік) та «Фізична культура» – 3 год/тиждень (105 год/рік).

Освітня галузь «Технології» буде здійснюватись у 3-4 класах через окремі предмети «Трудове навчання» – 1 год/тиждень (35 год/рік) та «Інформатика» – 1 год/тиждень (35 год/рік).

Освітня галузь «Мистецтво» реалізується у 3-4-х класах окремими предметами «Образотворче мистецтво» 1 год/тиждень (35 год/рік) «Музичне мистецтво» – 1 год/тиждень (35 год/рік).

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

У 3-4 класах буде здійснюватися поділ класів на групи при вивченні української мови, англійської мови та інформатики відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 №128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за №229/6517). Клас буде ділитися на групи з української мови та англійської мови за умови відповідної кількості учнів у класі (більше 27 учнів). При вивченні інформатики клас ділиться на 2 групи, але не менше 8 учнів у групі.

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів урахувані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 3-4 класах – 40 хвилин. Різницю в часі (5 хв) для збереження педагогічного навантаження (45 хв) вчителям-класоводам та учителям-предметникам проводити наприкінці уроку організаційну роботу (розважальні вправи, ігри, веселі перерви).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Для недопущення перевантаження учнів враховувати їх навчання в закладах освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних школах).

Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

Навчальні екскурсії вчителі будуть проводити протягом навчального року. У 3-4 класах їх має бути 4 екскурсії тривалістю не більше 3 академічних годин на день. Екскурсії з учнями повинні мати різну дидактичну мету та об'єкти. Вони повинні бути випереджувальними і проводитися напередодні вивчення нової теми; тематичними – для поліпшення розуміння учнями певної теми або розділу; комплексними, що охоплюють широке коло питань основ наук і проводяться наприкінці вивчення розділу або навчального року з метою узагальнення знань.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Вільне володіння державною	Уміє: усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовий вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях.
2.	Спілкування іноземними мовами	Розуміє: прості висловлювання іноземною мовою, спілкується нею у відповідних ситуаціях, оволодіває навичками міжкультурного спілкування.
3.	Математична компетентність	Уміє виявляти прості математичні залежності в навколишньому світі, моделює процеси та ситуації із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлює ролі математичних знань та вмій в особистому і суспільному житті людини.
4.	Компетентності у галузі природничих наук, техніки, технологій	Уміє: пропонувати нові ідеї, прагне до пошуку та допитливості, самостійно чи в групі спостерігає та досліджує, формулює припущення і робить висновки на основі проведених дослідів, прагне пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження
5.	Інноваційність	Учень/учениця відкритий до нових ідей, ініціює зміни у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), забезпечує подальшу здатність успішно навчатися, відчуває себе частиною спільноти і бере участь у справах громади.
6.	Екологічна компетентність	Усвідомлює основи екологічного природокористування, дотримується правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміє важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства. Розуміє взаємозв'язок людини й навколишнього середовища та її залежність від природних ресурсів; готовий обговорювати питання, пов'язані із збереженням навколишнього середовища на рівні свого регіону, держави та на глобальному рівні; уміє презентувати та обґрунтовувати проекти, спрямовані на збереження довкілля та забезпечення його сталого розвитку.
7.	Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміє опановувати основу цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатний безпечно та етично використовувати засоби інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях.
8.	Навчання впродовж життя	Опановує уміння і навички, необхідні для подальшого навчання, організовує власне навчальне середовище, вміє здобувати нову інформацію з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначає власні навчальні цілі та способи їх досягнення, навчання працювати самостійно та в групі.

9.	Громадянські та соціальні компетентності	Усвідомлює рівні права і можливості, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, є активним у житті класу та школи, поважає права інших осіб, уміє діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінує культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливо ставиться до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримується здорового способу життя. Дає обґрунтовану оцінку особливостям життєдіяльності в демократичному суспільстві, презентує свою роль у його розвитку; висловлює свою громадянську позицію та свої погляди щодо різноманітних соціальних проблем як у власній країні, так і у світовому просторі; дискутує довкола питань про свою роль і місце у сучасному середовищі, обґрунтовуючи власні погляди конкретними прикладами із життя світової спільноти
10.	Культурна компетентність	Долучається до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості
11.	Підприємливість, фінансова грамотність	Уміє застосовувати на практиці набуті знання; прагне до гідної соціальної та професійної самореалізації, ініціативний, готовий брати відповідальність за власні рішення, вміє організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлює етичних цінностей ефективної співпраці, готовий до втілення в життя ініційованих ідей, приймає власні рішення.
12.	Здоров'я і безпека	Уміє дискутувати довкола питань здоров'я людини; усвідомлює вплив шкідливих звичок на здоров'я людини; дотримується правил дорожнього руху, правил поведінки на воді та в інших місцях.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі.

Предметні компетентності Українська мова

Основна мета цього курсу полягає у формуванні ключової комунікативної компетентності молодшого школяра, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою (всіма видами мовленнєвої діяльності) в процесі спілкування, пізнання навколишнього світу, вирішення життєво важливих завдань.

Відповідно до освітньої галузі «Мови і літератури» Державного стандарту початкової загальної освіти навчальний предмет «Українська мова» будується за такими змістовими лініями:

- мовна;
- мовленнєва;
- соціокультурна;
- діяльнісна.

Змістові лінії є взаємозалежними, взаємопов'язаними та спрямованими на формування ключових і предметних компетентностей.

Мовна компетенція:

- володіє доступним і необхідним обсягом мовних знань;
- здатний застосовувати мовні засоби у власному мовленні відповідно до орфоепічних, лексичних, граматичних, орфографічних, синтаксичних, стилістичних норм літературної мови.

Мовленнєва компетенція:

- розуміє зміст і головну думку усних і письмових висловлювань;
- здатний вести діалог з дотриманням правил мовленнєвого етикету;
- уміє будувати повноцінні в комунікативному відношенні усні і письмові зв'язні висловлювання, які відображають знання учнів про предмет розмови, їхні думки, почуття, наміри;
- уміння налагоджувати взаємодію з оточуючими, будуючи відповідним чином свої висловлювання.

Комунікативна компетенція:

- уміє представити себе усно і письмово;
- уміє представити свій клас, школу, країну в ситуаціях міжкультурного спілкування;
- володіє способами взаємодії з оточуючими і віддаленими людьми і подіями;
- володіє різними видами мовленнєвої діяльності, мовною компетенцією;
- володіє способами співпраці в групах, прийомами дій у ситуаціях спілкування;
- володіє позитивними навичками спілкування в полікультурному суспільстві.

Соціокультурна компетенція покликана сприяти загальнокультурному розвитку молодших школярів, адаптації їх до життя в певному соціальному середовищі. *Учень (учениця):*

- знає про свою державу Україну;
- здатний використовувати в мовленнєвій практиці знання про особливості української національної культури, звичаї, традиції, свята;
- знає і використовує у власному мовленні найбільш відомих малих українських фольклорних форм;
- уміє успішно користуватися мовою під час виконання різноманітних соціальних ролей;
- знає формули національного мовленнєвого етикету і вмело використовує їх під час спілкування;
- дотримується етикетних правил спілкування з представниками різних вікових груп і статусів;
- здатний вирішувати за допомогою мови різні навчальні та життєві проблеми.

Діяльнісна компетенція:

- уміє вчитися;
- організовує і контролює свою навчальну діяльність;
- здатний докладати власних зусиль для досягнення результату;
- виконує мисленнєві операції і практичні дії, володіє уміннями й навичками самоконтролю та самооцінки.

Літературне читання*Змістові лінії:*

- Коло читання;
- Формування й розвиток навички читання;
- Літературознавча пропедевтика;
- Досвід читацької діяльності;
- Робота з дитячою книжкою, робота з інформацією;
- Розвиток літературно-творчої діяльності учнів на основі прочитаного.

У структурі читацької компетентності можна виділити такі складові:

Мовленнєва - передбачає формування і розвиток мовленнєвих умінь і навичок:

- уміє будувати усні й письмові монологічні висловлювання;
- бере участь у діалозі в процесі обговорення прочитаного твору;
- уміє висловлювати свої думки, використовуючи для цього як мовні, так і позамовні та інтонаційні засоби виразності мовлення;
- уміє ставити запитання; відповідати на запитання за змістом прочитаного твору;
- переказує твір;
- вживає образне мовлення;
- уміє виразно читати.

• *Літературознавча* – передбачає формування основ теоретико-літературних знань і вмінь ними користуватися (це практичне ознайомлення з літературознавчими поняттями; сприймання, аналіз літературного твору).

• *Бібліотечно-бібліографічна* – передбачає уміння учня працювати з книгою, періодичними виданнями як джерелами отримання інформації; наявність у молодших школярів певного кола читання; знання початкових бібліотечно-бібліографічних понять та вмінь користуватися довідковою літературою.

• *Літературно-творча* – передбачає розвиток і реалізацію літературно-творчих умінь і здібностей учнів.

• *Емоційно-ціннісна* – передбачає розвиток емоційної і почуттєвої сфери учнів, уміння висловлювати оцінні судження щодо прочитаного.

Іноземна мова Французька мова

Головна мета навчання іноземної мови у початковій школі – формування в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів.

Оволодіння іноземною мовою учнями початкової школи передбачає взаємопов'язане навчання всіх видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письма), коли кожний вид розглядається як мета і як засіб. Для цього вчителі будуть використовувати відповідні вправи і завдання, виконання яких забезпечує комплексне оволодіння усним і писемним мовленням.

Зміст навчання іноземної мови учнів початкової школи ґрунтується на таких основних характеристиках:

1) відповідає актуальним комунікативно-пізнавальним інтересам молодших школярів і відбиває реальні потреби використання мови як засобу спілкування, є максимально наближеним до умов і цілей реальної міжкультурної комунікації;

2) стимулює розвиток інтересів учнів молодшого шкільного віку та позитивного ставлення до іноземної мови, здійснює вплив на їхню мотиваційну сферу;

3) прилучає учнів не тільки до нового для них мовного коду, але й до культури народу, носія цієї мови, що забезпечується чітким усвідомленням найголовніших спільностей та розбіжностей між чужою та рідною культурою, згідно з чим навчання поступово має організовуватись як «діалог культур»;

4) ґрунтується на досвіді оволодіння школярами рідною мовою, забезпечуючи випереджальне вивчення останньої; враховує загальнонавчальний досвід учнів, набутий ними під час оволодіння іншими предметами (міжпредметні зв'язки);

5) забезпечує освітні, виховні та розвивальні потреби школярів, у тому числі стимулює їхню самостійну діяльність, спонукає до рефлексії щодо якості власних навчальних досягнень і бажання їх удосконалювати.

Очікувані результати здобувачів освіти

Мовленнєва функція:

- уміє спілкуватись усно і писемно англійською мовою;
- ставить запитання і відповідає на них;
- висловлює свої думки, виражає настрій;
- описує людей, місця, явища, події, факти.

Лінгвістична компетентність:

- вимовляє вивчені слова та вирази достатньо для розуміння;
- правильно ставить наголос у словах і реченнях.

Соціокультурна компетентність:

- вживає привітання, форми звертання, слова ввічливості;

- знає культурні реалії спільноти, мову, якої вивчає, пов'язані з повсякденним життям;

- дотримується правил ввічливості;

- бере на себе відповідальність, приймає рішення, робить вибір, безконфліктно виходить з життєвих ситуацій.

Загальнонавчальна компетентність:

- ефективно співпрацює під час парної та групової роботи;

- уміє працювати з підручником, словником;

- вміє добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел;

- має потребу й готовність постійно навчатись протягом усього життя;

- вміє діяти в нестандартних ситуаціях, активізує творчі здібності учнів, реалізує творчий потенціал учнів;

- володіє уміннями й навичками самоконтролю та самооцінки.

Однією з особливостей навчання іноземної мови в початковій школі є принцип концентричного пред'явлення тематичного матеріалу для організації спілкування в усній та письмовій формі протягом усього шкільного курсу.

Основною формою навчання іноземної мови є урок. Зміст його визначає сам учитель. Уроки мають бути комунікативно спрямованими, а тому пріоритетними видами діяльності є ті, що пов'язані з формуванням в учнів умінь і навичок використовувати мову як засіб спілкування.

Математика

Змістові лінії:

- Числа, дії з числами;

- Величини;

- Математичні вирази, рівності, нерівності;

- Сюжетні задачі;

- Просторові відношення, геометричні фігури;

- Робота з даними.

Предметна математична компетентність – особистісне утворення, що характеризує здатність учня (учениці) створювати математичні моделі процесів навколишнього світу, застосовувати досвід математичної діяльності під час розв'язування навчально-пізнавальних і практично зорієнтованих задач.

Основним завданням навчання математики є опанування учнями предметних математичних компетенцій: обчислювальних; інформаційно-графічних; логічних; геометричних; алгебраїчних.

Предметна математична компетентність учнів виявляється у таких ознаках:

- цілісно сприймає світ, розуміє роль математики в пізнанні дійсності;

- розпізнає проблеми, які розв'язуються із застосуванням математичних методів;

- здатний розв'язувати сюжетні задачі, логічно міркувати, виконувати дії за алгоритмом, обґрунтовувати свої дії;
- уміє користуватися математичною термінологією, знаковою і графічною інформацією;
- уміє орієнтуватися на площині та у просторі;
- здатність застосовувати обчислювальні навички й досвід вимірювання величин у практичних ситуаціях.

Важливу роль у формуванні компетентності учня/учениці відіграє набуття ним/нею досвіду задоволення пізнавальних інтересів, проявів емоційноціннісних ставлень, творчої активності, спілкування, соціальних орієнтацій.

Природознавство

Змістові лінії:

- Об'єкти природи;
- Взаємозв'язки у природі;
- Земля – планета Сонячної системи;
- Україна на планеті Земля;
- Рідний край;
- Охорона і збереження природи;
- Методи пізнання природи.

Основна мета навчального предмета – формування природознавчої компетентності шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу і людину, основ екологічних знань, опанування способів навчально-пізнавальної і природоохоронної діяльності, розвитку ціннісних орієнтацій у ставлення до природи.

Предметна природознавча компетентність – особистісне утворення, що характеризує здатність учня розв'язувати доступні соціально і особистісно значущі практичні та пізнавальні проблемні задачі, пов'язані з реальними об'єктами природи у сфері відносин «людина – природа».

Змістові лінії спрямовані на формування таких предметних компетентностей:

- має уявлення цілісної природничо-наукової картини світу, що охоплює систему знань, уявлень про закономірності у природі та місце людини в ній;
- має елементарні уявлення і поняття про об'єкти та явища природи, їхні взаємозв'язки у системі «жива – нежива природа», «природа – людина», усвідомлює своє місце у навколишньому світі;
- сформовано дослідницькі вміння та вміння спостерігати за об'єктами та явищами живої і неживої природи;
- набув досвіду навчально-пізнавальної й практичної природоохоронної діяльності учнів;
- сформовані способи навчально-пізнавальної діяльності учнів; мисленнєвих дій та операцій шляхом аналізу, порівняння, узагальнення й

класифікації природних об'єктів; вироблено уміння розкривати причинно-наслідкові зв'язки у природі;

- уміє самостійної працювати з інформацією;
- засвоїв норми етичного, естетичного, морального ставлення людини до природи.

Я у світі

Усвідомлення учнями єдності компонентів «Я – сім'я – школа – рідний край – Україна – світ»;

Метою предмета є особистісний розвиток учня, формування його соціальної і життєвої компетентностей на основі поетапного засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює загальнолюдські, загальнокультурні і національні цінності, соціальні норми, громадянську активність, практику прийнятої в суспільстві поведінки, толерантного ставлення до відмінностей культур, традицій, різних точок зору.

Ця мета досягається шляхом реалізації таких завдань:

- формування життєвих, соціальних, громадянських компетентностей молодших школярів у їх ставленні до природи, суспільства, інших людей і самих себе, а також найважливіших людських якостей, необхідних у власному житті, в різних сферах діяльності й співіснуванні з іншими живими істотами;

- виховання гуманної, соціально активної особистості, яка усвідомлює свою належність до різних елементів етносоціального й соціально-культурного середовища, здатної розуміти значення життя як найвищої цінності; усвідомлювати переваги чеснот, норм, установок та якостей, притаманних громадянину демократичного суспільства;

- оволодіння способами діяльності і моделями поведінки, які відповідають чинному законодавству України, враховують інтереси і потреби громадян, передбачають повагу і взаєморозуміння між людьми;

- розвиток навичок взаємодії у сім'ї, колективі, суспільстві через активне спілкування з соціальним оточенням, накопичення досвіду комунікативної діяльності, толерантної поведінки, співпереживання і солідарності з іншими людьми;

- формування основ споживчої культури, вміння самостійно прийняти рішення щодо власної поведінки у різноманітних життєвих ситуаціях;

- випробування соціальних ролей, де можна виявити навички соціально бажаної поведінки як громадянина, члена громади, дитячого колективу, як споживача, як учасника соціальних, культурних, природоохоронних акцій тощо. «Я у світі» сприяє формуванню в молодших школярів ключових компетентностей:

соціальної: здатний налагоджувати взаємодію з іншими дітьми та дорослими, працювати в команді, знаходити порозуміння, запобігати конфліктам, приймати самостійні рішення, відповідати за їх наслідки для оточення, ціннісно ставитися до довкілля та своєї особистості;

громадянської: усвідомлює свої права і обов'язки, використовує моделі поведінки, які відповідають нормам моралі і права, здатний критично мислити, приймати рішення, виявляти громадянську позицію у ставленні до природи, до людей, до самого себе);

загальнокультурної: здатний сприймати духовно – моральні основи життя людини, цікавиться національною та світовою культурою, застосовує методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності; опановує моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації;

уміння вчитися: здатний визначати мету своєї діяльності, проявляти зацікавленість навчанням, володіти навичками самоконтролю і самооцінки, набувати індивідуального досвіду самоорганізації, робити нескладні дослідження);

інформаційно-комунікативної: вміє добувати, осмислювати, аналізувати та використовувати інформацію з різних джерел, користуватися різноманітною довідковою літературою, уміння здійснювати комунікацію у групі та в колективі.

При цьому увага акцентується на результатах навчання, у якості яких розглядається не сума заучених знань, умінь, навичок, а здатність відповідно діяти в різних життєвих ситуаціях.

Інформатика

Змістові лінії:

- комп'ютер та його складові,
- інформація та інформаційні процеси,
- використання інформаційних технологій,
- алгоритми і виконавці,
- комунікаційні технології.

Головна мета навчального предмету “Інформатики” у відповідності з вимогами Державного стандарту початкової загальної освіти – ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями та формування у дітей ключових компетентностей для реалізації їх творчого потенціалу і соціалізації в суспільстві.

Вивчення курсу сприяє формуванню і розвитку у молодших школярів ключових компетентностей, серед яких можна виділити *ІКТ-компетентність*, та «уміння вчитися», як здатність до самоорганізації в навчальній діяльності.

ІКТ-компетентність, як ключова, передбачає впевнене та критичне використання інформаційно-комунікаційних технологій та відповідних засобів для навчання, відпочинку та спілкування.

ІКТ-компетентність для даного курсу є одночасно і предметною.

У контексті початкового навчання предметна ІКТ-компетентність розглядається як здатність учня актуалізувати, відбирати, інтегрувати й застосовувати в конкретній життєвій або навчальній ситуації, в тому числі

проблемній, набуті знання, уміння, навички, способи діяльності щодо використання ІКТ.

Предметна ІКТ-компетентність учнів виявляється у таких ознаках:

- здатний раціонально використовувати комп'ютер і комп'ютерні засоби для розв'язування завдань, пов'язаних з опрацюванням даних, їх пошуком, зберіганням, поданням і передаванням;
- готовий вирішувати інформаційні проблеми шляхом застосування засобів ІКТ та алгоритмів виконання завдань;
- здатний співпрацювати за допомогою засобів ІКТ для виконання комплексних завдань;
- уміє безпечно працювати з комунікаційними системами.

Трудове навчання

Змістові лінії:

- ручні техніки обробки матеріалів,
- технічна творчість,
- декоративно-ужиткове мистецтво та самообслуговування.

Метою «*Трудового навчання*» в початковій школі є формування і розвиток в межах вікових можливостей предметно-перетворювальної компетентності учнів, яка дає можливість їм самостійно вирішувати предметно-практичні та побутові задачі:

- сформовано в межах вікових можливостей узагальнених способів (алгоритмів) предметно-перетворювальної діяльності з дотримання безпечних прийомів ручної праці та економного використання матеріалів;
- розвинено творчі здібності, елементів графічної грамоти, умінь працювати в команді та навичок виконання операцій з ручних технік обробки матеріалів;
- набуто досвіду предметно-перетворювальної та побутової практичної діяльності, алгоритмів і способів предметно-практичних дій ручними техніками для оволодіння в основній школі основами технологій;
- закладено в учнів ціннісного ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності, шанобливого ставлення до людей праці та їх професії, трудових традицій українського народу та інших народів світу.

Трудове навчання в початкових класах є першою сходинкою до вибору майбутньої професії.

Трудове навчання у 3-4 класах базується на практичній діяльності учнів. Кожен урок трудового навчання в початковій школі передбачає виконання учнями практичної роботи. Її зміст визначається вчителем самостійно залежно від теми уроку та виду робіт, що виконуватимуться під час уроку. Об'єкти праці для виготовлення на уроках учнями добирає учитель опираючись на їхні побажання.

Образотворче мистецтво

Метою художнього виховання засобами образотворчого мистецтва є формування і розвиток в учнів комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі опанування художніх цінностей та способів художньої діяльності шляхом здобуття власного естетичного досвіду.

Головними завданнями курсу є:

Формування

- емоційно-естетичного досвіду учнів, культури почуттів, елементарних світоглядних орієнтацій та оцінних суджень, основ національної та громадянської свідомості;

- особистісно-позитивного, художньо-естетичного сприйняття дійсності на основі емоційно-чуттєвого досвіду, здатності до художнього мислення та творчої активності;

- художньої компетентності учнів у процесі засвоєння основ образотворчої грамоти;

- елементарних умінь та навичок використовувати художні техніки та матеріали, засоби художньої виразності у власній творчій діяльності; розвиток

- чуттєво-емоційної сфери, здатності розуміти та інтерпретувати твори мистецтва (у відповідності до вікових можливостей), оцінювати естетичні явища;

- універсальних особистісних якостей та здібностей: образного мислення, уяви, фантазії, спостережливості, зорової пам'яті, художнього смаку та сприйняття кольору, форми, ритму, фактури поверхні тощо;

- художньо-практичних умінь, навичок та вміння використовувати набуті знання у самостійній художній діяльності; засвоєння учнями

- початкових знань про образотворче мистецтво та його роль у житті суспільства, культурному середовищі;

- основних понять з курсу образотворчого мистецтва через сприйняття композиції, форми, кольору, об'єму, простору, руху тощо;

- елементарних знань про специфіку художньо-образної мови різних видів образотворчого мистецтва та виражальні можливості художніх технік і матеріалів.

Особливу увагу на уроках образотворчого мистецтва слід приділяти збереженню психічного та фізичного здоров'я дитини. Педагог має створювати на уроках емоційно-піднесену атмосферу, що сприятиме зустрічі з прекрасним та розвантаженню дитини. Для підтримки здоров'я учнів на уроках необхідно дотримуватись санітарно-гігієнічних норм, техніки безпеки при роботі з різноманітними художніми матеріалами та інструментами, розвивати моторику дрібних м'язів пальців і кистей рук, координацію рухів, проводити фізкультхвилинки, уроки на природі тощо.

Музичне мистецтво

Програма ґрунтується на таких принципах музичної педагогіки:

- орієнтації на духовний розвиток особистості засобами музичного мистецтва;
- зв'язку музики з життям;
- опори на три типи музики – пісню, танець, марш;
- активізації музичного мислення;
- єдності емоційного і свідомого, художнього і технічного;
- взаємодії мистецтв;
- особистісно-діяльнісного підходу, визнання самобутності й самоцінності особистості учня.

Метою музичної освіти в початковій школі є формування основ музичної культури учнів як важливої і невід'ємної частини їхньої духовної культури, комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі сприймання й інтерпретації кращих зразків української та світової музичної культури, а також формування естетичного досвіду, емоційноціннісного ставлення до мистецтва. Ця мета конкретизується в основних завданнях, спрямованих на формування базових освітніх компетентностей та загальний естетичний розвиток учнів:

- введення учнів у світ добра й краси, відбитий у музичних творах, засвоєння ними початкових знань про особливості художньо-образної мови музичного мистецтва;
- збагачення емоційно-естетичного досвіду учнів, підведення їх до осягнення художньо-образної суті музичного мистецтва в його найпростіших втіленнях;
- сприяння розвитку образного мислення, уяви, загальних та музичних здібностей учнів;
- формування здатності до різних видів активної музично-творчої діяльності, опанування елементарними практичними вміннями та навичками;
- формування універсальних (духовних, моральних, громадянських, естетичних) якостей творчої особистості;
- виховання ціннісного ставлення до музичного мистецтва.

Змістове наповнення програми передбачає формування в учнів світоглядних, ціннісно-орієнтаційних, навчально-пізнавальних, творчо-діяльнісних, комунікативних компетентностей, що досягається через сприймання та інтерпретацію творів народного і професійного музичного мистецтва, оволодіння досвідом художньо-практичної діяльності, розвиток творчих здібностей, потреби в міжособистісному спілкуванні та спілкуванні з творами музичного мистецтва.

Основи здоров'я

Зміст програми для кожного класу структурується за такими розділами:

- 1) здоров'я людини;
- 2) фізична складова здоров'я;
- 3) соціальна складова здоров'я;
- 4) психічна та духовна складові здоров'я.

Мета предмета «Основи здоров'я» – формування здоров'язбережувальної компетентності учнів на основі оволодіння ними знаннями про здоров'я та безпеку, практичними навичками здорового способу життя і безпечної поведінки, формування в них ціннісного ставлення до життя і здоров'я, сприяння їх фізичному, психічному, соціальному і духовному розвитку.

Головними завданнями предмета є:

- формування в учнів знань про здоров'я, здоровий спосіб життя, безпечну поведінку, взаємозв'язок організму людини з природним, техногенним і соціальним оточенням;
- розвиток в учнів мотивації дбайливо ставитися до власного здоров'я, удосконалювати фізичну, соціальну, психічну і духовну його складові;
- виховання в учнів потреби у здоров'ї, що є важливою життєвою цінністю, свідомого прагнення до ведення здорового способу життя;
- розвиток умінь самостійно приймати рішення щодо власних вчинків;
- набуття учнями власного здоров'язбережувального досвіду з урахуванням стану здоров'я;
- використання у повсякденному житті досвіду здоров'язбережувальної діяльності для власного здоров'я та здоров'я інших людей.

Фізична культура

Основна мета предмета «Фізична культура» – набуття учнями досвіду діяльності: навчально-пізнавальної, практичної, соціальної; формування в учнів стійкої мотивації і потреби у збереженні й зміцненні свого здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовленості, комплексного розвитку природних здібностей та моральних якостей; використання засобів фізичного виховання в організації здорового способу життя.

Мета предмету «Фізична культура» реалізується шляхом застосування комплексного підходу до вирішення навчальних, оздоровчих і виховних завдань:

- розширення рухового досвіду, вдосконалення навичок життєво необхідних рухових дій, використання їх у повсякденній та ігровій діяльності;
- розширення функціональних можливостей систем організму шляхом цілеспрямованого розвитку основних фізичних якостей і природних здібностей;
- збереження та зміцнення здоров'я школярів; - формування загальних уявлень про:
  - фізичну культуру, її значення в житті людини, збереженні та зміцненні здоров'я, фізичного розвитку;

- історичну спадщину та сьогодення спорту;
- забезпечення оптимального для кожного учня рівня фізичної підготовленості;
- формування інтересу до використання фізичних вправ як одного з головних чинників здорового способу життя;
- формування практичних навичок щодо самостійних занять фізичними вправами та проведення активного відпочинку;
- реалізація комунікативної функції фізичного виховання;
- формування морально-вольових якостей та позитивного ставлення до оточуючої дійсності.

Змістом предмета «Фізична культура» у початковій школі є рухова активність із загальнорозвивальною спрямованістю. Він спрямований на формування в учнів *ключових компетентностей*:

соціальних:

- здатний до співробітництва, взаєморозуміння, соціальної активності, формування фізичної культури особистості, основ здорового способу життя;

мотиваційних:

- сформовані особистісні уявлення про престижність високого рівня здоров'я та фізичної підготовленості, здатний до навчання, творчо підходить до застосування рухових дій у різних умовах;

функціональних:

- здатний до оперування знаннями про рухову активність, знаннями з історії фізичної культури та спорту, розширює руховий досвід з метою розвитку фізичних якостей і природних здібностей відповідно до вікових особливостей;
- засвоює термінологічні та методичні компетентності, які відображають низку вимог до фізкультурної діяльності, що поступово розширюється й удосконалюється.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності будуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального

матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Враховуючи кадрове та матеріально-технічне забезпечення обрано такі модулі для вивчення предмета «Фізична культура»:

3-4-і класи:

- школа культури рухів з елементами гімнастики,
- школа пересувань,
- школа стрибків,
- школа м'яча,
- школа активного відпочинку;

Перелік освітніх галузей

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури;

Математика;

Природознавство;

Суспільствознавство;

Мистецтво;

Технології;

Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Рекомендовані форми організації освітнього процесу

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року. Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;

- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Директор

О.Ф. Балашенко

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ II СТУПЕНЯ (5-9 КЛАСИ)

Пояснювальна записка

Освітня програма школи для 5-9 класів (базова середня освіта) розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти». Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін. Загальний обсяг навчального навантаження: для учнів 5-9-х класів закладів загальної середньої освіти складає 5845 годин/навчальний рік: для 5-х класів – 1085 годин/навчальний рік, для 6-х класів – 1190 годин/навчальний рік, для 7-9х класів – 1225 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані який розроблено відповідно Таблиці 3 до Типової освітньої програми відповідно наказу МОН від 20.04.2018 №405 (додаток 4).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною мовою	<p><i>Уміння:</i> ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p><i>Ставлення:</i> розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p><i>Уміння:</i> здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти</p>

		<p>різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p><i>Ставлення:</i> критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іноземні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p><i>Уміння:</i> оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p><i>Уміння:</i> розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p><i>Уміння:</i> структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p><i>Ставлення:</i> критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p><i>Уміння:</i> визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організувати та планувати свою навчальну</p>

		<p>діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p><i>Уміння:</i> генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p><i>Ставлення:</i> ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
9	Соціальна і громадянська компетентності	<p><i>Уміння:</i> висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p><i>Ставлення:</i> ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> завдання соціального змісту</p>
10	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p><i>Уміння:</i> грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p><i>Ставлення:</i> культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
11	Екологічна грамотність і здорове життя	<p><i>Уміння:</i> аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p>

		<p><i>Ставлення:</i> усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>
--	--	---

Для недопущення перевантаження учнів буде враховано їх навчання в закладах освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних школах тощо). За рішенням педагогічної ради при оцінюванні учнів дозволяється враховувати результати їх навчання з відповідних предметів (музика, фізична культура тощо) у позашкільних закладах.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загально предметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізні лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через: організацію навчального середовища – зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання; окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою; предмети за вибором; роботу в проектах; позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними</p>

	<p>даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприятиме формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків, а саме:

змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Перелік освітніх галузей

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури

Суспільствознавство

Мистецтво

Математика

Природознавство

Технології

Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Форми організації освітнього процесу

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу будуть екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття, що поєднують виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності.

Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція (для 8-9 класів) передбачає обговорення ключових положень вивченого матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Заняття будуть проводитись не тільки з усім класом, алей в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу).

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань). Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю
  - знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення; моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу
  - освіти; створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Особливості організації освітнього процесу

Повноцінність загальної середньої освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових робочого навчального плану школи.

У 5 класі вивчається курс «Історія України. Вступ до історії», у 6 класі – інтегрований курс «Всесвітня історія. Історія України».

У 7 класах передбачено викладання окремих курсів «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво», у 5-6х, 8-9 –х класах – інтегрований курс «Мистецтво».

У 5-9 класах вивчається друга іноземна мова – англійська.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Змістове наповнення предмета «Фізична культура» школа формує з варіативних модулів відповідно до статево-вікових особливостей учнів, їх інтересів, матеріально-технічної бази навчального закладу, кадрового забезпечення.

Враховуючи кадрове та матеріально-технічне забезпечення обрано такі модулі для вивчення предмета «Фізична культура»:

5,6,7-і класи:

- легка атлетика,
- футбол,
- волейбол,
- гімнастика,
- баскетбол;

8-9-і класи:

- легка атлетика,
- волейбол,
- гімнастика,
- баскетбол,
- футбол.

Для недопущення перевантаження учнів та запобіганню 9-х класах 8-го уроку, відповідно до п.2 наказу МОН України від 20.04.2018 №405 «Про затвердження Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня» зменшено кількість годин для вивчення предмету «фізична культура», до 2х годин/тиждень.

Вивчення предмету «Трудове навчання» в 5-9 класах буде здійснюватись на основі навчальних програм з трудового навчання для 5-9 класів затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 №804. Формування змісту технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання буде здійснюватися на основі об'єктів проектної діяльності. Це надасть змогу

одночасно проектувати та виготовляти один і той самий виріб за допомогою різних основних та додаткових технологій, що є особливо зручним у класах, які не поділяються на групи.

Враховуючи кадрове та матеріально-технічне забезпечення обрано такі об'єкти проектно-технологічної діяльності учнів для вивчення предмета «Трудове навчання»:

- 5 клас (дівчата) – рушничок, гольниця, м'яка пласка іграшка, ялинкова прикраса, наволочка, прикраси з бісеру, ниток, стрічок тощо;
- 5 клас (хлопці) – підставка під гарячий посуд з термостійкими з'єднаннями, серветниця, статична іграшка, рухома іграшка, іграшкові меблі, кухонне приладдя;
- 6 клас (дівчата) – брелок, об'ємна м'яка іграшка, лялька-мотанка, закладка для книги, листівка, фартух, прикраси з бісеру, ниток, стрічок тощо;
- 6 клас (хлопці) – серветниця, статична іграшка, рухома іграшка іграшкові меблі, декоративний свічник, макет транспортного засобу;
- 7 клас (дівчата) – органайзер, закладка для волосся, панно, декоративний рушник;
- 7 клас (хлопці) – підставка для спецій, прикрас, сувенірів, квітів, світильник, скринька, декоративна тарілка;
- 8 клас (дівчата) – гаманець, намисто-підвіска, поясний швейний виріб, чохол для горнятка;
- 8 клас (хлопці) – світильник, корпус годинника, свічник, будиночок для тварини;
- 9 клас (дівчата) – обладнання та пристосування для навчальних кабінетів, вироби для власних потреб;
- 9 клас (хлопці) – корисні речі для інтер'єра, вироби в етнічному стилі;

Предмети інваріантної складової робочого навчального плану, що не мають цілої кількості годин будуть викладатися протягом навчального року шляхом чергування (чисельник / знаменник).

Для недопущення перевантаження учнів за письмовим клопотанням закладів освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних шкіл тощо) та за рішенням педагогічної ради при оцінюванні учнів можливо врахувати результати їх навчання з відповідних предметів (музика, фізична культура та ін.) у позашкільних закладах.

Гранично допустиме навчальне навантаження учнів встановлено відповідно до вимог Закону України «Про загальну середню освіту» та Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01.

Години фізичної культури в 5 – 9 класах не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження.

Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлюється відповідно до Закону України «Про освіту».

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 №128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 №229/6517 (зі змінами).

Відповідно до Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 30.12.2014 №1547, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14.02.2015 №157/26602 учні 9 класів складають державну підсумкову атестацію у терміни, визначеними Міністерства освіти і науки України.

Навчальна практика та навчальні екскурсії для учнів 5-8-х класів проходять протягом 2019-2020 навчального року в позаурочний час, відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 06.02.2008 №1/9-61.

Інформація про реалізацію варіативної складової навчального плану

Інваріантна складова робочого навчального плану сформована на державному рівні і забезпечує реалізацію змісту шкільної освіти на рівні Державного стандарту.

Враховуючи індивідуальні освітні потреби учнів, конкретизовано варіативну складову робочого плану, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, індивідуальні, групові та факультативні заняття.

За рахунок годин варіативної складової заплановано:

№	Клас	Назва	Форма проведення	Кількість годин на тиждень	Програма, яка використовується
1	5	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
2	5	Математика	Індивідуальні заняття	0,5	
3	6	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
4	6	Математика	Індивідуальні заняття	0,5	
5	7	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
6	8	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма

Директор

О.Ф. Балащенко

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ ІІІ СТУПЕНЯ (10-11 КЛАСИ)

Пояснювальна записка

Освітня програма школи розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти», Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63.

Освітню програму школи ІІІ ступеня (10-11 класи) розроблено відповідно Таблиці 2 до Типової освітньої програми відповідно наказу МОН від 20.04.2018 №408.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін

Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти для 10-11-х класів складає 2660 годин/навчальний рік: для 10-х класів – 1330 годин/навчальний рік, для 11-х класів – 1330 годин/навчальний рік. Навчальний план для 10-11х класів розроблено відповідно до Державного стандарту, який містить загальний обсяг навчального навантаження та тижневі години на вивчення базових предметів, вибірково-обов'язкових предметів, профільних предметів (додаток 5).

Навчальний предмет «Математика» в 10-11х класах відповідно до навчальної програми з математики – вивчається два предмети «Алгебра і початки аналізу» та «Геометрія».

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом в 10-11 класах, також забезпечується вивченням вибірково-обов'язкових предметів, за вибором учнів, «Інформатика», «Мистецтво», що вивчаються на рівні стандарту в 10 і 11 класах (години, передбачені на вибірково-обов'язкові предмети діляться між двома обраними предметами).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною мовою	<i>Уміння:</i> ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати,

		<p>доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p><i>Ставлення:</i> розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p><i>Уміння:</i> здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб.</p> <p><i>Ставлення:</i> критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p><i>Уміння:</i> оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p><i>Уміння:</i> розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій, усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях.</p>

		<i>Навчальні ресурси:</i> складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<i>Уміння:</i> структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень. <i>Ставлення:</i> критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач. <i>Навчальні ресурси:</i> візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів
6	Уміння вчитися впродовж життя	<i>Уміння:</i> визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість. <i>Ставлення:</i> усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності. <i>Навчальні ресурси:</i> моделювання власної освітньої траєкторії
7	Ініціативність і підприємливість	<i>Уміння:</i> генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання. <i>Ставлення:</i> ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших. <i>Навчальні ресурси:</i> завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)
8	Соціальна і громадянська компетентності	<i>Уміння:</i> висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані. <i>Ставлення:</i> ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією. <i>Навчальні ресурси:</i> завдання соціального змісту

9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p><i>Уміння:</i> грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньоестетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p><i>Ставлення:</i> культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p><i>Уміння:</i> аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності будуть формуватися відразу засобами усіх окремих предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища.

Наскрізні лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через: організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання; окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний

із конкретною наскрізною темою; предмети за вибором; роботу в проектах; позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприятиме формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад учителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо-предметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти

Профільна середня освіта здобувається, як правило, після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти за інших умов.

Перелік освітніх галузей

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури

Суспільствознавство

Мистецтво

Математика

Природознавство

Технології

Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Форми організації освітнього процесу

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку: формування компетентностей; розвитку компетентностей; перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей; корекції основних компетентностей; комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо.

Засвоєння нового матеріалу можна проводити на лекції, конференції, екскурсії і т. д. Для конференції, дискусії вчителем або учнями визначаються теми доповідей учнів, основні напрями самостійної роботи. На навчальній екскурсії учні отримують знання, знайомлячись із експонатами в музеї, з роботою механізмів на підприємстві, спостерігаючи за різноманітними процесами, що відбуваються у природі. Консультації проводяться з учнями, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів. Семінар як форма організації об'єднує бесіду та дискусію учнів. Заклучна конференція може будуватися як у формі дискусії, так і у формі диспуту, на якому обговорюються полярні точки зору. Учитель або учні підбивають підсумки обговорення і формулюють висновки.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття – це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу.

Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу.

Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Учням, які готуються здавати заліки або іспити можливе проведення оглядових консультацій, які виконують коригувальну функцію, допомагаючи учням зорієнтуватися у змісті окремих предметів.

Консультація будується за принципом питань і відповідей.

Перевірка та/або оцінювання досягнення компетентностей крім уроку може здійснюватися у формі заліку, співбесіди, контрольного навчально-практичного заняття.

Залік як форма організації проводиться для перевірки якості засвоєння учнями змісту предметів, досягнення компетентностей. Ця форма організації як правило застосовується у класах з вечірньою формою здобуття освіти або для інших здобувачів профільної середньої освіти.

Співбесіда, як і залік, тільки у формі індивідуальної бесіди, проводиться з метою з'ясувати рівень досягнення компетентностей.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує *навчально-практичне заняття*. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем.

Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в *малих групах, бригадах і ланках* (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів. Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів: кадрове забезпечення освітньої діяльності; навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності; матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності; якість проведення навчальних занять; моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю
- знань, умінь і навичок учнів,
- розробка рекомендацій щодо їх покращення; моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти; створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного
- рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Директор

О.Ф. Балашенко